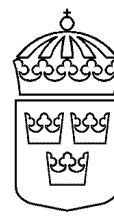

Riksdagens protokoll

2004/05:38

Fredagen den 26 november

Protokoll
2004/05:38

Kl. 09.00 – 12.22

1 § Aktuell debatt: Mäns våld mot kvinnor

Aktuell debatt:

Mäns våld mot kvinnor

Anf. 1 PETER ERIKSSON (mp):

Fru talman, ledamöter, åhörare och lyssnare! Jag och Miljöpartiet har begärt att få till stånd dagens debatt. Jag vill tacka er andra här och talmannen för att vi har fått stöd för den saken.

I dag pratar vi i Sverige om mäns våld mot kvinnor. Det är bra att det äntligen sker. Det är inte en dag för tidigt. Vi är många som alltför länge inte förstått hur många tusentals människor som varje år slagits och förnedrats. Vi är många som tidigare inte insett att det handlar om ett strukturellt våld i en skrämmande stor omfattning. Det här brottet kan därför inte jämföras med vilket annat brott som helst. Kvinnofrid är en frihetsfråga och en fråga om mänskliga rättigheter. Det är ett samhällsproblem där det inte räcker med att bura in de kriminella. Vi måste gå djupare för att också förändra våra attityder och värderingar. Jag vill också särskilt peka på problemet med alla de barn som drabbas och alltför ofta glöms bort av myndigheterna.

Det finns många som länge jobbat i det tysta för att stödja alla de kvinnor som misshandlas i Sverige, ideellt och självupppoffrande i till exempel landets alla kvinnojourer. Jag vill passa på att också tacka alla er men också de arga feminister som fått debatten att få fart genom en skärpt analys och betydligt tuffare krav på oss män. Det finns mycket kvar att göra för att få en förändring och en större medvetenhet både bland människor och bland myndigheter. Jag hoppas att det också ger resultat i form av konkreta åtgärder och ett mer systematiskt och samordnat politiskt arbete än tidigare.

Anf. 2 Justitieminister THOMAS BODSTRÖM (s):

Fru talman, ledamöter i Sveriges riksdag! Jag vill passa på att tacka Peter Eriksson för det här initiativet. Det är inte minst angeläget att den här debatten inte bara förs i medierna och genom olika manifestationer, vilket i och för sig är enormt viktigt, utan också i Sveriges riksdag.

Jag vill också säga att det samarbete som vi har med Miljöpartiet och Vänsterpartiet fungerar oerhört bra på rättsområdet, trots att vi har olika uppfattningar i EU-frågan, vilken berör en ganska stor del av brottsbekämpningen. Det här goda samarbetet har också givit resultat. Vi har kunnat samarbeta också med flera partier på andra sidan blockgränsen.

Det här har alltså givit resultat. Jag tror att det under de senaste sex åren har skett fler lagändringar än kanske någon annanstans i varje fall i Europa. Vi har kunnat se att en ny kvinnofridsreform har vuxit fram och att vi fått ett nytt brott, grov kvinnofridskränkning. Vi har kunnat se hur vi har fått en ny lag om människohandel, där Sverige var pådrivande i EU. Utan Sveriges ansträngningar hade överenskommelsen härom inte kunnat nås, i alla fall inte så snabbt.

Vi har kunnat se hur en ny sexualbrottslag har arbetats fram och även hur det arbetats fram en ny brottsofferproposition som just bygger på att det inte bara handlar om att vi ska ha bra lagar utan också om att samarbetet mellan myndigheter måste bli bättre. I den brottsofferpropositionen understryker vi också hur viktigt det är att man lyfter fram forskningen på det här området och hur man lyfter fram frivilligorganisationerna.

Ändå, trots detta arbete, misshandlas kvinnor varje dag. Omkring 16 kvinnor mister livet varje år efter att ha blivit slagna av en närstående man. Det här gör att vi måste fortsätta arbetet med oförminskad kraft. Vi har mycket arbete kvar, men vi ska också ta vara på den enighet som ändå finns, och även om det är vi som lägger fram förslagen tycker jag som sagt att det också kommer väldigt många konstruktiva förslag från oppositionen. Jag tror att det finns en ganska stor samsyn.

Det finns dock en fråga som är ytterst allvarlig och som skiljer ett parti från oss andra, och det är Moderaternas inställning när det gäller alkohol. Det har i allra högsta grad med den här debatten att göra. Man behöver bara träffa kvinnor som har råkat illa ut för att veta vilken stor roll alkoholen har. Det är inte så att problemen utan den skulle försvinna. Det är inte så att det alltid finns alkohol med i bilden, men när man pratar med de kvinnor som har råkat illa ut pekar de just på problemet med tillgången till alkohol.

Det är därför det är ytterst allvarligt med den politik som Moderaterna förespråkar. Så sent för två år sedan talade Moderaterna om att man skulle kunna köpa alkohol dygnet runt. Dygnet runt skulle de här männen kunna gå ut igen och köpa mera alkohol, bli kraftigt berusade och fortsätta misshandeln av sina fruar och sambor. Vid samma tidpunkt har Moderaterna talat om att man ska sänka alkoholgränsen, trots att vi vet att mäns våld mot kvinnor ingalunda är en fråga om bara vuxna män utan att det faktiskt också går långt ned i åldrarna. Vi vill inte att dessa tonåringar som har kommit i det stadiet att de faktiskt misshandlar sina flickvänner ska få ännu större tillgång till alkohol.

I dag har vi Hillevi Engström från Moderaterna här, en duktig polis som jag alltid har sett som en väldigt bra och klok debattör. Jag tycker att du ska ta tillfället i akt och visa en ny väg för Moderaterna. Ta avstånd från din partiledares inte alltför kloka uttryck när han talar om att det ska bli större tillgång till alkohol! Berätta vad du har sett, kanske som polis, berätta om de problem som finns och berätta om att en stor del av de personer som begår våldshandlingar också är berusade.

Som sagt löser detta inte alla problem, lika lite som nya lagar, men det är ett problem att vi har ett så stort parti i riksdagen som går tvärs emot alla de andra partierna. Jag hoppas och kanske också tror att det kommer att bli en förändring, och vi har ett ytterst bra tillfälle att få höra det i dag.

Men sedan måste arbetet förstås fortsätta. Vi vet som sagt att det runtom i landet finns människor som lägger ned hela sin själ på att göra ett fantastiskt arbete och som bokstavligen räddar liv. Utan deras engagemang skulle kvinnor inte kunna få det stöd som de behöver. De är värda all uppmärksamhet, men inte bara uppmärksamhet. De behöver också ett ordentligt stöd. När regeringen signalerade om kvinnofridsreformen gav vi också uppdrag till länsstyrelserna att arbeta fram handlingsplaner så att det skulle fungera i hela landet. Men vi vet att det ser olika ut runtom i landet. Det vet vi som reser runt, och det vet jag att också många av er gör. Därför gäller det nu att vi som arbetar med lagstiftning inte nöjer oss med det utan vi måste fortsätta att se till att det här arbetet får det stöd som behövs runtom i landet.

Jag menar inte att vi ska förstatliga stödet till brottsofferjourer och kvinnojourer. Det vore inte en bra lösning, men vi ska göra två saker. För det första ska vi se till att vi fortsätter att trycka på och kräver att länsstyrelserna och även kommunerna fortsätter det här arbetet på olika sätt. Det är vårt ansvar att göra det. För det andra är det också viktigt att vi påverkar våra partikamrater runtom i kommunerna att driva de här frågorna.

Som jag sade vid en manifestation i går: Låt det bli en valfråga! Låt kommunpolitikerna från alla våra sju partier stå till svars och berätta vad de ska göra! Man behöver inte vänta till valet 2006 – man kan nog börja avkräva dem svar redan nu. Få i gång den här debatten! De finns runtom i landets 290 kommuner. Låt det bli inte 290 utan 292 valrörelser, med riksdagsvalet och landstingsvalet, där de här frågorna kommer i fokus. Det här får inte bli en debatt som försvinner, kommer upp igen och sedan försvinner. Den här debatten ska ha en central roll i svensk politik där partierna får visa hur mycket de vill satsa på det här. Som sagt: Vi är på många sätt eniga. Det skiljer till viss del kanske, till exempel när det gäller straff, men i stort sett är vi överens.

Men vi ser vilka skillnader det finns ute i kommunerna. I vissa kommuner finns det nästan inte något stöd alls. Och detta är en fråga om liv och död, faktiskt. De kommuner som inte tar det här ansvaret utsätter också de kvinnor som behöver det här stödet för en större fara, och det är inte acceptabelt.

Det här är naturligtvis en demokratisk fråga som vi ska lyfta fram. Vi har alla den här möjligheten, och vi ska ta den. Sedan ska vi inte skylla allt på kommunerna, utan som jag sade: Vi har också flera saker kvar att göra. Vi måste fortsätta att driva det här lagstiftningsarbetet vidare. Jag tror att det aldrig kommer att bli klart, utan det kommer att fortsätta hela tiden. Saker och ting förändras, och det ger möjligheter till nya lagändringar.

Vi har nu till exempel kunnat se att vi kan fortsätta arbetet med besöksförbud och elektronisk fotboja. Det var inte möjligt för några år sedan, därför att den tekniska kompetensen för att det här skulle fungera på ett bra sätt i praktiken helt enkelt inte fanns. Det kunde i stället bli en större fara för de kvinnor som är utsatta. Nu har det här gått snabbt, och alla förstår ju att det kommer att gå ännu snabbare framöver. Vi kommer att kunna utveckla det här. Vi har givit uppdrag till BRÅ att lägga fram konkreta förslag. Det är inte alldeles okomplicerat när det gäller såväl det juridiska som det tekniska. Det är fråga om i vilka situationer man ska kombinera besöksförbud med fotboja: om det ska vara i samband med

påföljd, om det ska vara i samband med att man får ett besöksförbud eller på något annat sätt. Det är viktigt att vi får fram de förslagen. Det är viktigt att vi tar en diskussion här i riksdagen, så att vi får detta på ett bra och effektivt men ändå rättssäkert sätt.

Vi måste också fortsätta driva fram det arbete som har påbörjats och kommit ganska långt, nämligen att se till så att det blir ett nationellt skydd för alla de kvinnor som är utsatta runtom i landet. Det arbetar vi med nu, och det gäller att det inte ska vara skillnad på var man bor i Sverige för vilket skydd man har. Möjligheterna finns, och regleringarna finns, men det gäller att det också fungerar i praktiken. Till syvende och sist är det det som betyder någonting för en utsatt kvinna.

Vi kan aldrig någonsin tala om för en utsatt kvinna att vi har en bra lagstiftning i Sverige om hon har råkat illa ut. Vi kan aldrig säga att polis och åklagare utvecklar sitt arbete. Det handlar om att ge stöd till den här kvinnan, och det är hur den kvinnan uppfattar det och får hjälp i praktiken som är avgörande. Det är den utgångspunkten vi måste ha.

Anf. 3 PETER ERIKSSON (mp):

Fru talman! Jag får tacka justitieministern som har sagt en hel del kloka ord, även om jag kanske tycker att vi måste ta på oss ännu lite större krav. Vi har gjort en hel del bra saker, men fortfarande är det alltför mycket av punktinsatser. Jag tycker att vi måste försöka se det här mycket mer systematiskt och åstadkomma ett samordnat arbete som når ut till myndigheterna i större utsträckning och till människornas vardag.

Jag tycker att det är fel att tala om männens kollektiva skuld, som några har gjort i den här frågan. Jag tror inte att det skapar en positiv förändring och medverkar till någonting särskilt mycket bättre. Men utan tvekan har vi män ett särskilt ansvar för att medverka till och se till att det blir ett slut på det här våldet.

Därför är jag glad över att det nu runtom i Sverige börjar finnas alltfler män som inte står ut med att bara fortsätta som om inget har hänt och som känner att de måste få vara med och delta i ett försök till att få till en förändring. Jag fick själv möjlighet att vara med på ett sådant första möte i Piteå häromveckan, där män samlades för att diskutera vad som måste göras efter ett brutalt yxmord.

Nu går en budkavle från kommun till kommun med männens manifest för kvinnofrid. Budkavlen innefattar fyra punkter – en uppmaning till alla män:

- Bryt tystnaden och visa civilkurage när andra ger uttryck för en dålig kvinnosyn!
- Var en bra förebild för dina och andras barn!
- Skapa nätverk för att få slut på våldet mot kvinnor!
- Polisanmäl om du misstänker att en kvinna blir misshandlad!

Det är några punkter som jag tror kan vara viktiga i en förändringsprocess där också männen deltar.

Jag vill betona vikten av att diskutera våld och jämställdhet i alla sammanhang där män och pojkar möts, oavsett om det handlar om idrottsföreningar, skoterklubbar, mekarlokaler eller på jobbet. Frågan om

kvinnofrid måste nå ut i hela samhället, från den politiska nivån till familjen och pojklagsträningen i den lokala fotbollsföreningen. I ett förebyggande jämställdhetsarbete behöver hela mansrollen diskuteras.

Från politiskt håll vill jag säga att det är en hel del som har gjorts inom det här området de senaste åren, men det finns samtidigt mycket kvar att göra. Den lagstiftning som finns i dag är i stor utsträckning bra, men många vittnar om att förändringarna ännu inte slagit igenom i tillämpningen fullt ut bland myndigheter och domstolar.

Det finns också en bristande samordning av insatserna mellan sociala myndigheter, polis och andra berörda.

Ett tredje problem på myndighetsnivå handlar om att vi ännu i dag alldeles för ofta får höra om att attityderna inte är bra. Kvinnor som tagit det stora steget att anmäla en misshandel känner sig alltför ofta kränkta och misstänkliggjorda från myndighetspersoner.

Ett fjärde problem handlar om att barnen glöms bort. Barnen hör ofta till de mest drabbade i de här sammanhangen. Att se sin mamma bli misshandlad kan självfallet vara fruktansvärt. Inte sällan är misshandeln en kulmen på en process med alkohol och andra droger där barnen kommer i kläm på flera sätt. Ändå är ofta barnens situation över huvud taget inte noterad. Så här kan vi inte ha det. Regeringen måste ta tydligare initiativ för att myndigheterna ska uppmärksamma barnens ställning i den här frågan.

En femte fråga handlar om att det arbete som har bedrivits inte har varit tillräckligt systematiskt och tillräckligt strukturerat. Punktinsatser har dominerat i stället för en mer genomtänkt och heltäckande strategi. Miljöpartiet stöder därför förslaget om att regeringen bör tillsätta en nationell samordnare som får ett övergripande ansvar för att politiken ska nå ända fram till medborgarna och att arbetet på myndighetsnivå ska bli mera sammanhållet.

En sjätte fråga handlar om de 22 000 misshandelsanmälningar som årligen lämnas till polisen, men som ändå bara är en del av de brott som egentligen begås. Många kvinnor vågar inte eller orkar inte anmäla. Vi behöver organisera så att fler vågar och känner stöd. Det finns metoder för det. I Uppsala har man till exempel tydligt hittat nya vägar i landstinget, som har gett en reell förändring så att fler kvinnor känner sig trygga och betydligt fler och mer välunderbyggda anmälningar kommer in.

Jag tycker också att vi som har en erfarenhet från kommunal politisk nivå bör känna ett större ansvar för att medverka till att kommunerna mera tar ett helhetsgrepp lokalt i de här frågorna och samordnar rollerna som myndighet och central punkt gentemot polis och andra myndigheter.

Det finns som sagt mycket kvar att göra, men det finns också glädjande och positiva inslag som jag tycker att det är bra att man uppmärksammar. Det gör att de kvinnor som länge kämpat i motvind i de här frågorna kanske inte behöver känna samma hopplöshet. Den vind och det tal som pågår runtom i Sverige i den här frågan leder till konkreta förändringar.

(Applåder)

Prot. 2004/05:38

26 november

Aktuell debatt:

Mäns våld mot kvinnor

Anf. 4 HILLEVI ENGSTRÖM (m):

Fru talman! Debatten i dag har rubriken Mäns våld mot kvinnor. Jag tycker dock att det är viktigt att nyansera bilden en aning. Det handlar om *vissa mäns* våld mot kvinnor. Tack och lov är det även i kriminella kretsar ett lågvattenmärke att slå kvinnor, vilket trots allt bådär gott för framtiden.

För oss moderater är det obegripligt att regeringen säger sig vara stolt men inte nöjd med dagens kriminalpolitik när vi vet att misshandelsbrotten mot kvinnor i Sverige ökat med 20 % de senaste tio åren. Vi vet också att mörkertalet när det gäller våld mot kvinnor är stort. Bara vart femte brott anmäls.

Förra året anmäldes ungefär 2 000 fall av grov kvinnofridskränkning. Det brottet innebär att en person upprepade gånger misshandlar, trakasserar och hotar en kvinna som han har eller har haft en relation till. Av dessa 2 000 fall ledde färre än 200 ärenden till fängelsedom. Färre än 200 fall.

Fastän det är möjligt att döma till så mycket som sex års fängelse väljer domstolarna att döma till mycket kortare straff. Snitttiden i fängelse är ungefär åtta månader. Straffet kan även bli samhällstjänst. Det betyder, fru talman, att en man som upprepade gånger genom misshandel kränker en kvinnas integritet, en kvinna som han har en relation till, kan bli dömd till att kratta löv i en park eller jobba ideellt på en boxningsklubb. Det är det som samhällstjänst bland annat kan innebära.

Den moderata politiken sätter i stället brottsoffren i centrum. För att göra detta tydligt vill jag redogöra för en hovrättsdom från 2003. Det som hände var följande:

I september 2002 tog mannen strypgrepp runt sin hustrus hals, slog henne i ansikte och huvud, sparkade henne på benen och i magen samt hotade att döda henne. Vid årsskiftet 2002/03 tog han ännu en gång strypgrepp och utdelade två slag med öppen hand i hennes ansikte. Han hotade med att stoppa hennes huvud i den uppvärmda ugnen. I januari 2003 fick kvinnan utstå dödshot, flera knytnävsslag mot ansikte och huvud, slag över armar och händer med en sopborste samt ännu en gång strypgrepp.

Straffet i hovrätten blev förvisso fängelse – i sex månader. Det tycker vi moderater inte är tillräckligt. Dessutom vill justitieministern genom ett nytt lagförslag göra det möjligt att i stället använda fotboja på personer som är dömda till straff på upp till sex månaders fängelse. Inte heller det är vi nöjda med. Vi ifrågasätter inte regeringens goda vilja, men regeringen sätter inte brottsbekämpningen tillräckligt högt på den politiska agendan.

Då kan man undra vad Moderaterna vill göra som är så mycket bättre. Låt mig ge några exempel. För det första vill vi utbilda fler poliser som får en spetskompetens för att utreda bland annat våld mot kvinnor. För det andra tycker vi att kvinnomisshandel regelmässigt ska leda till fängelse. Vi tycker inte att fotboja eller samhällstjänst är en rimlig åtgärd när en man förstör en kvinnas liv. För det tredje vill vi skärpa övervakningen av besöksförbudet. Den som bryter mot besöksförbud måste kunna övervakas elektroniskt och straffet måste bli betydligt strängare.

Våld mot kvinnor är ett bekymmer för hela samhället. Det är inte en fråga för kvinnor, även om det varit så alldeles för länge. Det håller jag med Peter Eriksson om. Det är därför mycket positivt att männen i Piteå tagit initiativ genom att visa civilkurage och säga ifrån, och jag hoppas att det initiativet får spridning över hela landet så att vi kan få ett stopp och en nolltolerans för våld mot kvinnor.

Prot. 2004/05:38
26 november

*Aktuell debatt:
Mäns våld mot kvinnor*

Anf. 5 JOHAN PEHRSON (fp):

Fru talman! Våldet breder ut sig. Många drabbas. Det märks i brottsstatistiken, det märks på våra sjukhus och det märks på landets kvinnojourer. Vi måste konstatera att det främst är män som ligger bakom våldet i samhället. Det gäller våldet mot äldre, mot barn och andra män och, framför allt, mot kvinnor. Därför har vi denna viktiga debatt i dag.

Vi är många som bär på ett ansvar – inte en skuld, men väl ett ansvar – att förändra dagens negativa trend. För det är väl så att denna riksdag och denna regering verkligen prioriterar frågan? Det är väl inte tomma ord som kommer ur regeringssamarbetet mellan Socialdemokraterna, Vänsterpartiet och Miljöpartiet?

Alla vill väl. Politiken är entydig i sin retorik genom att förfasa sig och fördöma våld mot kvinnor. I går uppmärksammades FN:s internationella dag för avskaffande av våld mot kvinnor. Rapporter presenteras. Initiativ tas. Amnesty pekar på att de flesta kommuner saknar en övergripande handlingsplan om hur mäns våld mot kvinnor ska bekämpas. Rädda Barnen redovisar siffror över antalet barn som är gömda brottsoffer när kvinnor misshandlas. De talar om upp till 100 000 barn. Mörkertalen är stora.

Jag tror att man måste börja mycket tidigt. Eftersom våld mot kvinnor ytterst är ett uttryck för en strukturell underordning i vårt samhälle lär vi behöva jobba mycket långsiktigt för att uppnå effektiva resultat.

I måndags kväll var jag på mina barns förskola och skola och lyssnade på skolpsykologen Lilian Berggren. Hon argumenterade mycket övertygande om vikten av att tidigt arbeta med unga pojkars och unga flickors olika sätt att lösa konflikter. Detta ska ske ur ett medvetet köns- maktsperspektiv.

Vi kan också se hur den våldsamma maskuliniteten tränger igenom från idrottsvärlden och medievärlden. Personligen tycker jag att det är helt sjukt att slå på TV:n och se sportinslag som visar överbetalda idrottsstjärnor som brutalt slåss på basketplanen eller i hockeyrinken. Vilka signaler ger denna typ av maskulinitet till uppväxande pojkar som begåvats med ett idrottsintresse? Och de är ju inte alltför många i dag.

Våldet är också ett uttryck för handlingar utförda av enskilda, tragiska män. Det finns ett personligt ansvar hos alla dessa män att behärska sin ilska och sina aggressioner. Om de inte gör det utan misshandlar ska de anmälas, utredas, lagföras och sedan ges ett bra program i kriminalvården. Det finns sådana på sina håll.

Jag vill understryka att jag helst talar om programverksamhet, för man ska komma ihåg att de flesta män som misshandlar kvinnor inte är sjuka i någon avgörande betydelse så att vi kan se det eller att det blir uppenbart, utan det är män som på andra områden fungerar till synes helt normalt. Därför menar jag att de – milt uttryckt – måste omprogrammeras till en mer okontrollerande och framför allt helt oväldsam maskulini-

tet. Detta innebär inte att det dessutom finns män som faktiskt är skadade, föraktfulla eller helt likgiltiga i sin inställning till kvinnor. Just dessa män behöver bemötas, mer eller mindre kollektivt, med ganska kraftfulla insatser.

Jag tror också att det en hel del handlar om materiell lagstiftning, som Hillevi Engström var inne på. Vi från Folkpartiets sida tycker att de domar som dömts ut och de lagar vi stiftat inte gett tillräckliga resultat. Vi anser att straffnivån på grov kvinnofridskränkning ska höjas från sex månader till ett år. Vi tror att man måste vara tuffare mot den som konsekvent bryter mot besöksförbudet. Varför gör de det? Vi tror att man också behöver titta på ett nytt lagrum för så kallat förföljelsesyndrom.

Mycket handlar om myndighetssamverkan. Detta är intressant. Det finns nämligen ingen generaldirektör, rikspolischef eller överdirektör som är ansvarig för myndighetssamverkan. Det ansvaret har den svenska regeringen. Om ni inte tror mig är det bara att läsa grundlagen där detta står.

Det behövs således ingen nationell samordnare, vilket Peter Eriksson efterlyser. Det vore bara ytterligare en person som skulle rådda i detta. Det finns ett ansvar, det ligger på regeringen, och Peter Eriksson har mängder av personer i Regeringskansliet. Se till så att det ansvaret nu tas!

Man ska komma ihåg att det också görs en hel del bra i Myndighets-Sverige, ur ett rent myndighetsperspektiv. Det finns familjevårdsenheter, i Uppsala finns bra enheter för brottsoffer, och hundförare vid polisen i både Örebro och Blekinge jobbar helt rätt med att effektivt försöka upprätthålla besöksförbuden. Men dessa enheter drivs alltså av myndigheter.

När väl eländet är framme är det viktigt att vi skyddar, hjälper och stöder. Det är sorgligt att se att kvinnojourer och brottsofferjourer i vårt land lever i en sådan tuff tillvaro där de knappt har pengar till skorpor att bjuda på. Vi vet att det behövs ett nationellt program för de absolut grövsta fallen för att skydda kvinnor. Vi väntar.

Jag hoppas att vi kommer att se mer från regeringen, och mer från Socialdemokraterna, Miljöpartiet och Västernpartier. Det är väl så att ni prioriterar frågan?
(Applåder)

Anf. 6 PETER ALTHIN (kd):

Fru talman, ledamöter, åhörare och justitieminister Thomas Bodström! Jag vill rikta ett särskilt tack till Miljöpartiet som har initierat debatten.

Egentligen är det ett underkännande av vårt samhälle att vi ska behöva ha en debatt om mäns våld mot kvinnor. Det är riktigt bedrövligt att vi i parlamentet ska behöva ha en debatt om mäns våld mot kvinnor. Men det är nödvändigt. Situationen är alarmerande. Jag kan säga rakt ut att jag skäms över hur situationen ser ut och att vi inte i Sverige har kommit längre.

Det är inte acceptabelt att kvinnor i Sverige ska känna sig otrygga, rädda, nedvärderade och förödmjukade och bli misshandlade i Sverige år 2004. Det strider mot min och Kristdemokraternas grundläggande människosyn om alla människors lika värde och lika rätt att alltid bli respekterade.

Antalet anmälda misshandelsbrott har ökat och fortsätter att öka när det gäller kvinnor som brottsoffer. Jag vill fråga Thomas Bodström: Vad gör regeringen? Vad vill regeringen göra? Var finns visionen och tankarna om att förändra detta?

Här angriper Thomas Bodström ett borgerligt parti i stället för att ta ansvaret. Här hoppar Thomas Bodström på kommunerna i stället för att ta det övergripande ansvar som ligger hos Thomas Bodström och hans regering. Det är vanligt. Jag har varit med några år nu så jag vet att det är en vanlig inställning i stället för att ta ansvaret för hur det ser ut i dag.

Varje timme dygnet runt blir kvinnor misshandlande och hotade. Under den tid vi har ägnat åt den här debatten har flera kvinnor i Sverige blivit hotade och misshandlade. Det görs 22 000 anmälningar, och i genomsnitt 16 kvinnor varje år har blivit dödade av män som de har ett nära förhållande till.

Jag och Kristdemokraterna ser utomordentligt allvarligt på detta. Det är ytterst en kränkning av människovärdet som vi inte kan acceptera. Mitt i denna misshandel i familjerna finns barnen. De upplever sin mammas situation. Jag påstår att även barnen är brottsoffer. De kan få psykiska besvär under lång tid framöver, kanske för all framtid. Det rör sig om hundratusentals barn.

Jag läste om en plågad kvinna som sade ungefär så här: Jag vill bara gråta. Nu har jag förstått att hans eller min död är det enda som kan ge mig frihet och trygghet. Detta är i Sverige på 2000-talet.

Problemet är inte det första slaget. Problemet med misshandel av kvinnor startar långt tidigare. Det har sin botten i en nedlåtande attityd till flickor och kvinnor som är en rest av ett samhälle som jag tar starkt avstånd ifrån. Det är en rest av en förlegad kvinnosyn som nu tycks ha återkommit och skaffat sig nya uttryck.

Fru talman! En verklig jämställdhet kräver att vi alla tar vårt ansvar och tar direkt avstånd från våld mot kvinnor och att vi gör någonting åt problemet. Det verkar som om många instanser i samhället negligerar våldet på något sätt endast för att det är ett våld mot kvinnor. Jag har i min verksamhet som advokat sett kolossalt mycket våld mot kvinnor där man ibland från myndigheterna sida inte tar det riktigt på allvar.

Att kvinnor i dagens Sverige ska behöva vara rädda, att flickor i dagens samhälle ska behöva bli utsatta för kränkningar och sexuella anspelningar är fullständigt bedrövligt. Vad gör vi? Vi har alla ansvaret. Kvinnor i Sverige ska inte behöva känna sig rädda. Vi kristdemokrater har förslag för att förhindra kvinnors rädsla. Jag återkommer till det i mitt nästa anförande.

Det yttersta ansvaret ligger på Thomas Bodström, hans regering och stödpartierna. Själv har vi också ett ansvar. Det gäller att redan från början under barns uppväxt ge en rimlig idé om alla människors lika värde. Det gäller oss föräldrar, barnomsorgspersonal och skolan. Det är en viktig del för att ta hand om och betona principen om alla människors lika värde. Det ligger på oss vuxna.

Det finns några åtgärder som jag snabbt kan peka på medan tiden rinner undan, och ytterligare flickor eller kvinnor har blivit misshandlade. En tydlig gemensam värdegrund är en förutsättning för en framgångsrik skola. Etiska frågor måste genomsyra skolans dagliga verksamhet. Noll-

tolerans och kampanj mot könsord som tilltal. Nolltolerans när det gäller kränkande behandling såväl fysiskt som verbalt.

Låt oss alla män ta vårt ansvar. Vi har inte den kollektiva skuld som man försöker vältra över, men vi har ett ansvar. Vi ska ta vårt ansvar. Men regeringen måste också visa att den tar detta på allvar.

Anf. 7 LARS OHLY (v):

Fru talman! Alltfler definierar mäns våld mot kvinnor som ett samhällsproblem och talar om mäns kollektiva ansvar. Det är naturligtvis bra. Men då får vi inte reducera samhällsproblemet till att handla om straff- eller rättssystemet, även om det är viktigt att ge allt stöd till dem som drabbas. Vi får inte heller reducera frågan till att handla om att alkoholbruk, även om också jag är övertygad om att våldet och antalet miss-handelsfall kommer att öka om skatten på alkohol sänks. Nej, för att gå till botten med problemen måste vi tala om det patriarkala samhälle som formar oss från vaggan till graven.

Det finns en stark tendens i vårt samhälle att osynliggöra och förminska det könsrelaterade våldet. Vi har hört en del siffror här. Totalt sett har 46 %, nästan hälften, av alla Sveriges kvinnor erfarenhet av våld från någon man efter att de har fyllt 15 år.

Det är viktigt att tydliggöra att det i dag är kvinnor som betalar priset och bär det kollektiva ansvaret för mäns våld mot kvinnor. Kvinnor som grupp betalar ensidigt för dagens könsmaktsordning med lägre löner, sämre sjukvård, sämre ersättningar i försäkringar och så vidare. När det gäller konsekvenserna av våldet lämpas kostnader och ansvar över på kvinnor som frivilligt och obetalt sliter i kvinnojourer vilka kommunpolitikerna ofta hyllar men gärna sänker bidragen till. Kvinnor betalar också genom den rädsla som de alla tvingas leva med. I förlängningen påverkar kunskapen om det omfattande könsrelaterade våldet alla kvinnors liv och handlingsutrymme.

Därför måste vi tala om strukturer. Det är inte några få kriminella under påverkan av alkohol som utövar våld mot kvinnor. Det är vi alla som möjliggör detta våld. Män ur alla samhällsklasser, män med olika bakgrund, vanliga män som inte skiljer sig från gruppen män på annat sätt än att de har gått över en gräns. Vi män har ett kollektivt ansvar. Antingen är vi en del av problemet eller också är vi en del av lösningen. Är vi inte en del av lösningen har vi också anledning att känna en kollektiv skuld.

I Piteå och i andra delar av landet har en del män tagit ansvar genom att organisera sig i nätverk för att uppmärksamma mäns våld mot kvinnor och för att motarbeta det. Det är naturligtvis positivt. Möjligtvis säger det något om vårt samhälle att allt det arbete som kvinnor har gjort i alla tider i kvinnojourer och på andra sätt inte har lett till den uppmärksamhet som det leder till när män plötsligt tar ansvar.

Men det räcker naturligtvis inte. Det räcker inte att prata eller att ta större plats i debatten om mäns våld mot kvinnor om vi inte gör allt för att bryta de strukturer som möjliggör och till och med uppmuntrar mäns våld mot kvinnor.

Det handlar om konkreta frågor. Det handlar om finansieringen av kvinnojourerna. I Piteå har ett av initiativen varit att man har samlat in pengar till den lokala kvinnojouren. Det är inte genom sponsorer och frivilliga bidrag som kvinnojourer ska existera. Det är ett kommunalt

ansvar och ett samhällsansvar. Därför måste vi, staten, ta ansvar för att kommunerna får möjlighet att alltid se till att det finns kvinnojourer som kan ta hand om kvinnor som misshandlas eller trakasseras.

Värderingen av manligt och kvinnligt i vårt samhälle går igenom på alla områden – från lönediskriminering och trakasserier till fördelningen av det betalda och det obetalda arbetet. Överallt ser vi en uppdelning utifrån kön som leder till att kvinnor systematiskt underordnas och män systematiskt överordnas. Om vi inte ser det så kommer vi aldrig att lösa problemet.

Vi kan förbättra rättssystemet, vi kan försöka se till att de män som har slagit får fotbojor, vi kan försöka se till att man bestraffas och vi kan försöka se till att de kvinnor som utsätts för våldet behandlas på ett bra sätt. Men problemet kvarstår så länge vi inte angriper könsmaksstrukturerna och det samhälle som leder till att män bär inom sig en vilja att använda våld i vissa situationer. Om det sedan utlöses av alkohol eller annat är egentligen inte det viktiga problemet. Problemet är synen på män och kvinnor och synen på män i relationer.

Vi måste också gå in på vardagen och prata om hur våra relationer ser ut. Vi måste prata om hur vi överordnar män också i relationer mellan människor och hur vi ser att det våld som utövas oftast utövas av någon närstående – av någon man har kär och någon man tycker om.

Vänsterpartiet driver redan feminismen som valfråga. Vi välkomnar att vi får en feministisk debatt även i fortsättningen. Det måste bli en debatt där fler ser att det inte handlar om att putsa lite på ytan utan om att bryta mönster och strukturer och ifrågasätta mäns överordning.

Det finns ett manligt nätverk här i riksdagen också. Det är ett manligt nätverk som har bildats framför allt för att bekämpa sexuell exploatering och människohandel, men som också arbetar mot mäns våld mot kvinnor. Alla ni män, och framför allt partiledare som är män, är hjärtligt välkomna att komma med i det arbetet för att bidra till att bryta de könsmaksstrukturer som möjliggör det vidriga våldet.

Anf. 8 ANNIKA QARLSSON (c):

Fru talman! Det händer inte mig. Eller: Det är bara sådana där som slår.

Fru talman! Fördomar är ett sätt att underlätta livet och att placera i fack snabbt och enkelt. Men det är inte en ursäkt för att blunda för det som sker. Kvinnor har tvingats inse att även om det inte har hänt dem själva så är det verkligheten för många kvinnor – för systrar, mammor och döttrar. Men den som slår är fortfarande otydlig. Finns han egentligen alls? För det är politiken fel, alkoholens fel eller psykvårdens fel eller också så skiljer det i kulturer. Men det finns en gemensam nämnare för nästan all brottslighet, och det är att den begås av män.

Man kan vara en del av ett förtryck på två sätt – aktivt eller passivt. Därför måste även män ta ansvar för att reagera och agera mot de övergrepp som pågår. Annars blir de en del av ett passivt förtryck.

I debatten i höst har tonvikt lagts vid ordval – männens ansvar eller skuld – som om ett ord avgör. Skuld har den som har slagit. Ansvar har den som kan göra skillnad.

De här männen förminskar och begränsar tillvaron för sin livspartner genom att bit för bit plocka delar av hennes liv – väninnor, föräldrar och

Prot. 2004/05:38

26 november

Aktuell debatt:

Mäns våld mot kvinnor

resten av släkten. Sedan försvinner valet av frisyr och kläder och träningspasset. Sedan blir det jobbet. Han säger: Måste du åka på den där konferensen? Jag hade ju tänkt att vi skulle ... Med lock och pock, med skuld och skam och med hot, tysta eller uttalade, rivs bit för bit bort från det livsutrymme som var och en av oss behöver för att kunna må bra och leva ett gott liv. Det är en invecklad dans med många turer. Men trots att den ser så invecklad ut är den nästan identisk vare sig den sker bland rik eller fattig eller den sker bland gammal eller ung. Den är vägen till slaget.

Fru talman! För att nå framgång och resultat i arbetet för att motverka våldet mot kvinnor måste det hända saker på alla plan. Det som just nu har tagit fart är att män på många håll inte är tysta längre. Det är bra. Heder åt männen i Piteå, åt alla som manifesterade i går och åt det upp-rop som centermännen gör, där männen gör gemensam sak! Men låt det inte stanna vid bara en uppmärksammas löpsedel, en skylt eller läppars bekännelse.

Fundera över vad just du kan göra som en förebild, kanske som förälder. Allvarligt talat: Hur kul är skämten du drar på jobbet? Eller vad väljer du egentligen att skratta åt? Vad spelar killarna för dataspel? Skju-ter man storbystade kvinnor med bazooka så är det klart att det påverkar, tillsammans med allt annat. Det behövs mötesplatser för pojkar och män för att öppet diskutera hur de egentligen blir män. Där kan man bemöta fördomar och bryta åsikter mot varandra.

Alla instanser som möter kvinnorna måste fundera över varför så få vågar anmäla. Varför leder så få fall till åtal, och varför räcker det inte ända fram? Jag frågade justitieministern samma sak när det gällde rätts-tryggheten för våldtagna kvinnor i en debatt här i mars. I juni tillsattes Claes Borgström för att utreda just detta. Frågorna hänger nära samman, men även på detta område tror jag att det finns mycket att göra genom att arbeta på andra sätt än vad man alltid har gjort. Exemplet i Västerås är lysande. Där har man bland annat genom dokumentation direkt vid an-mälan fått andra resultat.

Det är på tiden att man initierar och samlar forskning om mäns våld mot kvinnor. Den utredning om Rikskvinnocentrum som snart ska pre-senteras är en både värdefull och mycket välkommen del i det kommande arbetet för att öka kunskapen och öka kraven. Kvinnojourerna gör på många håll ett fantastiskt arbete, men det är ett kommunalt ansvar som har tippat över i knäet på ideella krafter med mycket små resurser.

Vad återstår då? Vad kan riksdag och regering göra för att dra sitt strå till stacken? Det finns en mängd signalfrågor som vore av vikt för att påverka attityder. Så länge samhället säger att det är okej att diskriminera på andra områden, till exempel löner, så kommer vi aldrig att få bukt med mäns våld mot kvinnor. Att i sexualbrottslagstiftningen få in att det inte är ett nej man ska vänta på utan ett ja – alltså samtycke – är också en fråga där man tydligt måste tala om var gränsen går.

Förutom kommun, polis och rättsväsende finns det en mängd system-fel som slår hårt mot redan slagna kvinnor. Har de lyckats ta sig igenom anmälan, dokumentation och förhör och fått sin dom i tinget så upptäcker kvinnorna att när det gäller hemförsäkringen, skadeståndet, bodelningen och eventuella gemensamma kreditkort är skyddet inte till brottsoffrets

fördel. Kvinnorna är inte bara misshandlade av maken utan blir det även av systemen i samhället.

Fru talman! Det är en fruktansvärd företeelse att han som ska föreställa vara den som älskar och värnar en, han som är tryggheten, är den som så totalt slår livet i småflisor som värker och sticks för lång tid framöver. Att våldet dessutom ofta inte är riktat bara mot en person utan också mot barnen gör brottet mycket allvarligt. Därför är det på tiden att vi ser barnen som de brottsoffer de är och ger dem erkännandet och möjligheten att med samhällets hjälp utkräva ansvar.

Skuld har den som slagit. Ansvar har den som kan göra skillnad. Vi här i riksdagen kan göra skillnad för kvinnor och barn.

Anf. 9 Justitieminister THOMAS BODSTRÖM (s):

Fru talman! Jag ska inte upprepa de saker som regeringen och samarbetspartierna har gjort i fråga om lagstiftning, men alla som har följt det här arbetet under de senaste åren vet att vi har gjort väldigt mycket. Ändå vet vi också att det finns mycket kvar att göra. Jag vill understryka det. Vi är inte på något sätt färdiga eller nöjda med resultatet. Men det ska ändå konstateras att det har gjorts saker för att visa att vi prioriterar den här frågan. Vi ska fortsätta att driva det här arbetet framåt.

Men för mig som justitieminister och för regeringen räcker det inte med att vi bara har en bra lagstiftning. Vi måste fortsätta att driva arbetet på annat sätt. Det är därför som jag sade att vi också måste ligga på kommunerna och med alla de möjligheter som vi har, för vi har faktiskt ganska stora möjligheter, se till att de också lever upp till de åtaganden som man förvänta sig att de ska göra. Vissa saker ligger helt på kommunerna, men det finns inget som hindrar att vi driver på, inte minst partipolitiskt. Andra saker kan regeringen driva fram via länsstyrelser och annat. Det är inte att skylla på kommunerna. Det är att ta ansvar för att kommunerna gör vad de ska göra.

Vi har också ett ansvar över myndigheterna. Vi lägger oss inte i det operativa arbetet. Det är inte fråga om det när vi ger riktlinjer till polis och åklagare. Det är inte heller fråga om det när vi på olika sätt försöker främja att polis och åklagare tar de initiativ som gjorts runtom i landet. Några har nämnts här. Jag kan nämna Västmanland också. Där jobbar åklagare och polis närmare varandra. Där har man också ett system för att rättsintyg omedelbart ska skrivas ut i samband med att en anmälan görs.

I kombination med detta har vi också lagt en lagrådsremiss om att få bättre rättsintyg, eftersom vi vet att rättsintyg många gånger kan vara direkt avgörande för om en skyldig person ska fällas till ansvar eller inte.

Det gäller att jobba på bred front. Det gäller att vi arbetar här i riksdagen, att vi driver på kommunerna och att myndigheterna fortsätter att göra sitt arbete. I stället för bara säga att andra ska större ansvar, borde alltför av oss fråga sig vad vi kan göra. Det finns alltid fler saker att göra än man kanske tror. Vi kommer att fortsätta att göra det.

Som jag sade inledningsvis är det ingen tvekan om att samarbetet fungerar. När man pratar utanför sådan här debatter märker man att vi tycker ganska lika. Så är det. Vi har i grunden ungefär samma värderingar när det gäller de här sakerna. Vi tar ett bestämt avstånd från det här våldet. Vi kan ha olika förslag som kan skilja sig lite grann åt, men i stort

Prot. 2004/05:38

26 november

Aktuell debatt:

Mäns våld mot kvinnor

sett driver vi åt samma håll. Vi lägger fram olika förslag som kan vara mer eller mindre positiva för utvecklingen. En del är kanske inte lika bra som vi har trott från början, och en del kan vara direkt avgörande.

Det var därför som jag tog upp Moderaternas förslag. Det är faktiskt ett förslag som går åt andra hållet. Det är inte ens ambition att förbättra situationen. Det är i stället ett förslag som man ska göra sig lite populär hos ungdomar med. Det är faktiskt ett förslag som drastiskt och dramatiskt försämrar kvinnors villkor. Det är därför som en sådan fråga hör hemma i en sådan här debatt, och det var därför som jag tyckte att det vore bra om Hillevi Engström kunde svara nu när vi har en debatt där man kan ställa en fråga och få ett svar. Hillevi Engström svarade inte på detta, men hon har fortfarande chansen att göra det. I stället för Peter Althin ut som försvarsadvokat och sade att sådana här frågor inte ska diskuteras, trots att han som advokat mycket väl vet vilket samband som finns.

Det är sådana saker som vi också måste diskutera. Vi måste diskutera allt som kan innebära att vi får en förbättring, men också sådant som kan leda till en direkt försämring. Problemen är så mycket större. Det här är en samhällsfråga och inte bara en fråga för rättssamhället och politikerna. Det här ska genomsyra hela samhället. Det finns så många fler dimensioner som vi måste arbeta med.

Anf. 10 PETER ERIKSSON (mp):

Fru talman! Det här är inte någon lätt fråga. Det finns inga enkla lösningar som i ett huj kan vända upp och ned på situationen. Det är väl en av orsakerna till att det är lite svårt att i debatten hitta alltför många konkreta förslag som skulle göra en ordentlig skillnad.

Jag har lyft fram ett sådant konkret förslag. Ett av de uppenbara problem som vi har i dag är att det ansvar som regeringen har – jag ger dig rätt i det, Johan Pehrson, att regeringen har ett ansvar för att samordna verksamheten i myndigheter och olika departement – tas inte i tillräckligt hög grad i dag. Thomas Bodström talar om sitt fögderi i Justitiedepartementet och de myndigheter som lyder därunder, men det är ju inte helheten. Det finns också en rad andra departement och myndigheter som också måste kopplas in här. Därför menar jag att regeringen måste ta ett större ansvar för att samordna, tydliggöra och få till en systematisk strategi som når ut till människor och myndigheter i hela samhället. Jag förstår om Thomas Bodström kanske inte känner sig fullt kompetent att svara på frågan, men han är ändå regeringens representant i den här debatten. Håller du med om att det kunde leda framåt och vara en väg att skärpa det här ansvaret och tillsätta en nationell samordnare med ett kansli som får i uppdrag att just arbeta mer samordnat och systematiskt för en strategi i de här frågorna? Jag skulle gärna vilja ha ett svar från regeringens representant i den frågan.

Jag tycker också att en viktig del av den här debatten handlar om dem som ser detta som ett strukturellt problem som måste lösas och som vill få en förändring genom strukturella åtgärder där vi går in i värderingar, åsikter, förändringar av mansrollen och det system som vi har i Sverige, västvärlden och världen i dag där mannen är överordnad. Alla ser inte de här problemen.

Jag tycker att Moderaterna särskilt vill betona skärpta straff som vanligt i den här typen av debatter. Det är möjligt att vi måste skärpa straffen, men det räcker ju definitivt inte. Det här är ett betydligt djupare problem än så, och det måste till helt andra åtgärder om vi verkligen ska få en förändring. Jag håller med Lars Ohly om det.

Althin pekar på regeringen och säger att man inte har tagit sitt ansvar. Men Althin själv har inga konkreta förslag i dagens debatt. Jag tycker att det är synd. Jag hoppas att Althin under de två minuter han har kvar också lägger fram några konkreta förslag.

Jag nämnde ett förslag för att få upp antalet faktiskt anmälda fall av misshandel. Det finns exempel i Sverige, till exempel i Uppsala, på hur man jobbar på ett annat sätt för att få fler och tydligare anmälningar som gör att kvinnor vågar ta steget att gå till polisen. Genomför det systemet, det sättet att se på det här frågan, även i övriga landsting i Sverige! Då tror jag att vi skulle nå en bit på vägen.

Jag vill upprepa kravet att regeringen måste ge tydligare direktiv till myndigheterna att inte glömma bort barnens situation i de här frågorna utan lyfta fram dem och se till att varje barn som drabbas i det här sammanhanget också får ett ansikte och hörs.

(Applåder)

Anf. 11 HILLEVI ENGSTRÖM (m):

Fru talman! I en debatt där justitieministern enligt kammarens debattregler har 20 minuter och oppositionen åtta är det svårt att svara på alla frågor.

Jag ser dagens alkoholkonsumtion som ett totalt misslyckande. Människor har i genomsnitt tre månaders alkoholkonsumtion lagrad i källare och på vindar. Det är Socialdemokraterna ansvariga för.

Plötsligt blev mäns våld mot kvinnor en aktuell debatt. Det är en fråga som har varit aktuell väldigt länge för oss moderater. Det är ingen nyhet att nästan 20 kvinnor mördas varje år i Sverige av en man som står dem nära. Därför vill vi moderater satsa 3 miljarder kronor mer än Socialdemokraterna på rättsväsendet.

Det tragiska mordet i Piteå gjorde tre barn föräldralösa och en hel bygd upprörd. Men det är viktigt att poängtera att kvinnan som blir utsatt för våld och hot aldrig får permission. Hon får inte heller ett tidsbestämt straff. De skador, fysiska och psykiska, som kvinnan utsätts för får hon leva med, oftast hela livet eller också får hon ett dödsstraff. Det var det som kvinnan som blev mördad i Piteå fick.

Fru talman! Vi får inte vara likgiltiga när 16 kvinnor mördas varje år i Sverige.

Mer än en miljon svenskar har precis sett filmen *Såsom i himmelen*. Den handlar om hur en vanlig man i en vanlig by utsätter sin fru för ett grovt, allvarligt våld. Folket i byn vet, men väljer att inte lägga sig i – till en början.

Jag hoppas, fru talman, att alla som har sett filmen inser att det här händer i det verkliga livet och inte bara på bioduken.

Gabriella, som var med i filmen, sjöng i sin sång, som verkligen gjorde intryck på mig:

Jag vill leva lycklig
för att jag är jag
kunna vara stark och fri
se hur natten går mot dag!

Vi moderater accepterar inte att någon kvinna, ung eller gammal, blir misshandlad i Sverige.

Anf. 12 JOHAN PEHRSON (fp):

Fru talman! Ja, Thomas Bodström, du är ju på många sätt en mycket bra man. Jag tycker att du har mycket bra värderingar. Men det slutar ändå med att jag måste konstatera att du är en politikens Joe Labero, som lägger ut dimridåer om ansvaret.

Det är du, Thomas Bodström, som har ansvaret. Du är den nationella samordnaren, som det är mycket bra att Peter Eriksson efterfrågar. Han finns redan där. Miljöpartiet kan använda några av sina många människor i Regeringskansliet till att driva på detta.

Samma sak gäller kollektivisterna Lars Ohly. Det måste ändå ifrågasättas vad det mångåriga samarbetet med Socialdemokraterna har lett fram till. Lars Ohly har också massor av vänsterpartister i Regeringskansliet.

Vi behöver inte anställa fler personer, utan vi behöver börja agera, förändra hur myndigheterna jobbar och ändra lagar. Jag har några konkreta förslag, fru talman.

Det ena är att vi måste ifrågasätta om socialtjänstlagens ”bör” vad gäller ansvar för stöd till brottsoffer är rätt formulerat. Ska det kanske stå ”skall”, så att det börjar ske? Det kan Thomas Bodström svara på.

År 2004 använder vi oss inte av kompetenta rättsintyg skrivna av kompetenta läkare. Det är klart att det då blir svårt att få fällande domar. Varför har vi inte det 2004? Thomas Bodström har haft ansvaret i tio års tid.

Hur ser det ut här i riksdagen? Här bestämmer vi att vi vill ge tilläggsdirektiv till den utredning som nu ska granska vad som har hänt i Kvinnofridsutredningen vad gäller myndighetsansvaret. Där har regeringen inte gjort någonting. Socialutskottet kan konstatera att trots vad man bestämmer här, vad vi alla tillsammans beslutar om, händer det ingenting hos regeringen. Regeringen lyder inte ens riksdagen.

Då måste jag vädja till Vänsterpartiet och Miljöpartiet: Använd er armé av personer i regeringen till att sätta tryck! Fråga inte efter fler samordnare när det kryllar av sådana!

Anf. 13 PETER ALTHIN (kd):

Fru talman! Jag har under de år jag har ägnat mig åt politik lärt mig bland annat en sak, och det är att man i debatter inte bryr sig om vad motsidan har sagt. Peter Eriksson sade att jag inte hade några konkreta förslag. Om han hade lyssnat hade han hört att jag sade att jag skulle återkomma med konkreta förslag. Vi har bara några minuter på oss att försöka ge synpunkter på detta.

Vi har många konkreta förslag i vår motion *Brottsoffer och kvinnofrid*. Jag hoppas att Peter Eriksson vid tillfälle tar del av den, för där har han hela skalan.

Förslagen går bland annat ut på att försöka hjälpa de kvinnor där det finns besöksförbud för mannen. Det visar sig att mannen i många fall struntar i att följa besöksförbudet. Då kan man tänka sig att via en GPS-sändare ge kvinnan möjlighet att veta var mannen är, så att hon kan känna större trygghet. Vi har också förslag om trygghetspaket, samtal om etiska frågor i skolan, som jag sade redan tidigare, att bygga brottsförebyggande och så vidare.

Det finns massvis av konkreta förslag som Peter Eriksson kan diskutera med sin kollega i justitieutskottet när de träffas.

Jag vill avsluta med att säga så här: Låt nu inte den här debatten bli slutet, utan början på en strategi mot mäns våld mot kvinnor! Låt oss, för att uttrycka det lite drastiskt, slå ett slag inte mot kvinnor utan för kvinnor genom en förändrad attityd, för en verklig jämställdhet mellan könen! Jag hoppas att den här debatten ska ha blivit en början för väldigt många som inte har varit intresserade av det tidigare.

Anf. 14 LARS OHLY (v):

Fru talman! Trots en viss koncentrerings till brott, straff, alkoholbruk och annat finns det i dag i större utsträckning en medvetenhet om att vi har ett samhälle med könsmaktsstrukturer som möjliggör kvinnors underordning på alla livets områden och som leder till att mäns våld mot kvinnor är så ofta förekommande. Trots en del försök att förminska mäns ansvar är det i dag mycket tydligare att fler inser att män har ett kollektivt ansvar för detta samhällsproblem.

Det här är någonting som har skett den senaste tiden. Det har gått framåt i debatten, därför att debatten inte har kunnat gömmas undan. Ingen har kunnat påstå att detta handlar om bara några få, om vissa utvalda som ska bestraffas eller behandlas, och att det egentligen inte är ett samhällsproblem. Med det som grund borde vi kunna gå vidare, dels för att ha ett feministiskt perspektiv på alla frågor, dels för att i just de här frågorna vara konkreta.

Är till exempel Peter Eriksson och Thomas Bodström beredda att tillsammans med Vänsterpartiet göra Rikskvinnocentrum till ett nationellt institut? Är ni beredda att se till att vi som riksdag tar ett ekonomiskt ansvar för konsekvenserna av mäns våld mot kvinnor och att kvinnojournerna inte blir verksamheter som i kommunerna får konkurrera med fiskeföreningar om olika kommunala bidrag? Är ni beredda att tillsammans med oss bifalla den motion som Vänsterpartiet har lagt som säger att vi måste ta ett gemensamt ansvar för konsekvenserna av mäns våld mot kvinnor, liksom vi män måste ta ett kollektivt ansvar för att få detta våld att upphöra?

Anf. 15 ANNIKA QARLSSON (c):

Fru talman! Det är alltid lättare att prata om någon annans ansvar, men eftersom vi befinner oss i riksdagen ska jag försöka lyfta fram de frågor där jag känner att det finns möjlighet för oss att åstadkomma någonting. Vi här i riksdagen kan göra skillnad för kvinnor och barn.

Prot. 2004/05:38
26 november

Aktuell debatt:

Mäns våld mot kvinnor

Signalfrågor pratade jag om i mitt första anförande. Det handlar om lönediskriminering, sexualbrottslagstiftning och många andra lagar där vi inte tydligt sätter gränser, som jag anser vara en del i det här arbetet.

Vi kan också se de ekonomiska systemfelen när det gäller hemförsäkring, skadestånd, bodelning och gemensamma kreditkort, i försäkringsbolag, banker och vårt rättssystem, som inte är till brottsoffrets fördel. Det är någonting som vi också kan åtgärda i den här kammaren.

En annan del som är väldigt viktig handlar om mötesplatser för män. Det kanske inte är riksdagen som ska besluta om var de finns, men vi har alla partikamrater ute i de lokala församlingarna som kan vara med och påverka de här bitarna.

Här i kammaren ställer vi krav på kommunerna att de ska ha behandlingsplaner för våldsutsatta kvinnor. Visst är det bra att vi har det – det behövs tyvärr. Men visst vore det ännu bättre om vi här sade att det krävs planer för att förebygga mäns våld. Då hade vi kommit en bit på vägen. Då hade vi dessutom vågat tala om vad det egentligen handlar om.

När det gäller att göra det här till en valfråga vill jag bara meddela att jag antar utmaningen. Det ska bli mycket spännande fram till valet 2006. Det här är inte någonting som får stanna med diskussionen här och nu i dag, utan det här är ett långsiktigt arbete, som landets kvinnoförbund och kvinnoorganisationer har jobbat med väldigt länge.

Anf. 16 Justitieminister THOMAS BODSTRÖM (s):

Fru talman! Regeringen har ett ansvar för att driva på myndigheterna, även om det är viktigt att komma ihåg att myndigheterna många gånger själva är de som är mest lämpade att göra arbetet på detaljnivå. Men vi har ett ansvar att se till att medborgare runtom i landet får det skydd som behövs. Vi har kunnat konstatera att när det gäller skydd för kvinnor ser det inte likadant ut landet runt. Det handlar inte bara om stödet från kommunerna till brottsofferjour och kvinnojourer. Det handlar också om vilket skydd kvinnor ska ha som är så förföljda att de inte längre kan vistas i sin bostad och kanske till och med behöver livvakter. Det fungerar väldigt bra på vissa ställen men inte lika bra på andra.

Det är därför som det behövs en samordning. Peter Eriksson har alldeles rätt i det. Det som Lars Ohly nu nämner finns ju med i vårt samarbete. Vi har tillsatt en utredning för det här. Det handlar om huruvida Rikskvinnocentrum ska bli ett nationellt institut. Den utredningen kommer den 8 december, så det ligger väldigt nära i tiden. Jag tror, utan att föregå utredningen, att det kommer att behövas just för att kunna ge skyddet överallt.

Jag vill också understryka att det gäller att vi fortsätter att driva på arbetet på flera olika plan. Det är därför som vi tog upp frågan. Det är bra att jag fick ett svar. Det är alldeles riktigt som Hillevi Engström säger; vi har ett problem. Vi känner till sambandet mellan alkohol och våld. Vi känner till det så tydligt, och vi har gjort det i flera decennier. Det är bara att konstatera från brottsutvecklingen. Man ser direkt sambandet med alkohol. Vi har ett stort problem i Sverige i dag med den alkohol som kommer över gränserna.

Det är ingen lätt uppgift för regeringen, samarbetspartier och andra partier också att hitta de nivåer som behövs på skatten. Skillnaden är att vi försöker, oavsett om vi kommer att lyckas eller inte, att göra det vi kan

för att begränsa alkoholen. För min del handlar det oerhört mycket om att därigenom också kunna minska våldet. Det är det som skiljer från Moderaternas förslag. Deras förslag om ökade öppettider, dygnetrunt till och med, och sänkta gränser går i precis motsatt riktning. Det har vi hört från Moderaterna förut. Det är därför jag vill lyfta fram den här frågan. Jag tycker också att det finns många saker som vi kan göra.

Vi måste se helheten. Vi måste se problemen och inte minst utgå från de kvinnor som råkar illa ut. Fråga dem vad alkoholen har för betydelse, och de kommer att kunna ge ett entydigt svar att det är den som många gånger är den utlösande faktorn, inte de bakomliggande problemen men den utlösande faktorn. Många gånger kan det vara skillnaden mellan en helg då man råkar ut för misshandel och en helg då man inte gör det.

Vi måste fortsätta att driva på lagstiftningsarbetet. Vi börjar inte nu. Det här har pågått under lång tid. Men det är roligt att det finns flera personer som nu engagerar sig i debatten. Det kan aldrig vara nog många. Ju fler som engagerar sig, desto bättre. Det har talats mycket om kollektiv skuld och kollektivt ansvar. Ett kollektivt ansvar innebär inte bara att alla har ett stort ansvar. Vi som har möjlighet att påverka lagstiftning och annat, vi som sitter i regering och riksdag har ett särskilt stort ansvar. Jag tycker att vi också fortsättningsvis ska ta det.

Anf. 17 PETER ERIKSSON (mp):

Fru talman! Jag får tacka för beskedet från Thomas Bodström att han också tycker att det är viktigt att vi inrättar en nationell samordnare för att hantera de här frågorna och få ett mer systematiskt och samordnat arbete i Regeringskansliet. Jag hoppas också kunna räkna med att vi kan bli överens om att göra någonting ganska snart.

Det är som jag sade tidigare inte alldeles enkelt att se den enkla lätta lösningen på ett stort samhällsproblem som vi pratar om i dag. Men vi kan väl ändå ena oss, tycker jag, nu i slutet av dagens debatt om att den uppmärksamhet som de här frågorna har fått den senaste tiden borde vara ett utmärkt avstamp för att nå ett kvalitativt steg där vi kommer längre och på sikt faktiskt lyckas avskaffa mycket av det strukturella våld som drabbar väldigt många kvinnor runtom i Sverige.

Även om vi gör vår insats och allt vad vi kan kommer vi aldrig att nå ända fram till alla människor och nå den här förändringen själva. Jag tror att hela Sverige måste vara med. Alla människor, både kvinnor och män, måste vara med i ett sådant arbete, ända ut till den enskilda förskolan, det enskilda fotbollslaget, arbetsplatsen och fackföreningarnas möten. Vi tillsammans, tror jag, kan göra skillnad. Det går inte på en dag eller några få dagar. Men på några år, om vi verkligen lägger manken till, tror jag vi kan nå en förändring.

Anf. 18 Justitieminister THOMAS BODSTRÖM (s):

Fru talman! Jag vill avslutningsvis säga att vi naturligtvis kommer att fortsätta att driva på arbetet med att ge ytterligare resurser till rättsväsendet. Det är en konkret och viktig åtgärd även om det naturligtvis inte heller ensamt är avgörande. Vi kommer att fortsätta att se till att polisen får mer resurser. Nästa år kommer antalet poliser att öka för femte året i rad.

Straffen är en viktig fråga för Moderaterna. Det är bara att säga att det i alla fall går deras väg när man ser domstolspraxis. Det är få saker som har ändrats så mycket som straffen i Sverige när det gäller praxis. Det har ökat med 20–25 % för vissa brott. Det är inom domstolarnas fria möjlighet att utdöma straff. Vi ska inte lägga oss i den saken. Jag tänker naturligtvis inte göra det här. Det är bara att konstatera att det som önskas har skett.

Avslutningsvis vill jag säga något om barnen. Det är alldeles riktigt som har sagts här tidigare att det många gånger är de som är offer. Det är därför som vi också arbetar med att de inte ska betraktas som offer bara i diskussionen utan också i juridisk mening. Det är viktigt att barnen tillerkänns ersättning när de bevittnar våld. Vi arbetar nu med att de ska få rätt till ersättning när de bevittnar våld, för det är en kränkning som de har råkat ut för. Det är en skada som de har råkat ut för. De ska inte behöva processa mot sin egen pappa. Detta ska vara en ersättning som utgår direkt från staten till samhället för det skydd som staten är skyldig att ge alla barn i Sverige, inte minst dem som är särskilt utsatta.

Jag vill säga: Tack för den här debatten! Låt den fortsätta! Det är ingen start med de här diskussionerna de här veckorna. De har pågått länge. Låt oss också se till att det blir en ordentlig valfråga 2006, i riksdagen, landstingen, och inte minst kommunerna.

Överläggningen var härmed avslutad.

2 § Anmälan om val av ordförande och förste vice ordförande i vissa utskott

Andre vice talmannen meddelade att *Susanne Eberstein* (s) valts till ordförande i skatteutskottet från och med den 23 november.

Andre vice talmannen meddelade att *Britta Lejon* (s) valts till förste vice ordförande i justitieutskottet från och med den 25 november.

3 § Anmälan om fördröjda svar på interpellationer

Till riksdagen hade inkommit följande skrivelser:

Interpellation 2004/05:164

Till riksdagen

Interpellation nr 2004/05:164 av Ingvar Svensson om åldersgräns för högre statliga tjänster kommer att besvaras tisdagen den 14 december.

Skälet till dröjsmålet är arbetsanhopning.

Stockholm den 23 november 2004

Finansdepartementet

Sven-Erik Österberg

Till riksdagen

Interpellation 2004/05:180 av Maria Larsson (kd) om äldre som resurs för företagande

Interpellationen kommer att besvaras den 10 december 2004.

Skälet till dröjsmålet är tjänsteresor.

Stockholm den 25 november 2004

Näringsdepartementet

Hans Karlsson

Enligt uppdrag

Dag Ekman

Expeditionschef

Interpellation 2004/05:181

Till riksdagen

Interpellation 2004/05:181 av Stefan Attefall (kd) om möjligheter för äldre att arbeta längre

Interpellationen kommer att besvaras den 10 december 2004.

Skälet till dröjsmålet är tjänsteresor.

Stockholm den 25 november 2004

Näringsdepartementet

Hans Karlsson

Enligt uppdrag

Dag Ekman

Expeditionschef

Interpellation 2004/05:185

Till riksdagen

Interpellation 2004/05:185 av Tina Acketoft (fp) om arbetstidens inverkan på jämställdheten

Interpellationen kommer att besvaras den 10 december 2004.

Skälet till dröjsmålet är tjänsteresor.

Stockholm den 25 november 2004

Näringsdepartementet

Hans Karlsson

Enligt uppdrag

Dag Ekman

Expeditionschef

Interpellation 2004/05:198

Till riksdagen

Interpellation 2004/05:198 av Gustav Fridolin om problematiken på bostadsmarknaden i storstäderna

Interpellationen kommer att besvaras fredagen den 10 december 2004.

*Svar på
interpellationer*

4 § Svar på interpellation 2004/05:167 om äldres tillgång till kassa-service

Anf. 19 Statsrådet ULRICA MESSING (s):

Fru talman! Tuve Skånberg har frågat mig vilka åtgärder jag avser att vidta för att kassaservicen inte bara ska uppnå en målsättning vad gäller rikstäckning utan också tillhandahålla en mer tillgänglig service med minskade olägenheter för samhällets äldre.

Jag delar Skånbergs uppfattning att en av de grupper som är särskilt viktiga när det gäller tillgången till grundläggande betaltjänster är de äldre i samhället. Det har också Post- och kassaserviceutredningen särskilt uttalat.

Post- och kassaserviceutredningens delbetänkande (SOU 2004:52) överlämnades till regeringen i maj. Betänkandet har nu varit ute på remiss, och de flesta remissinstanser har varit positiva i stort till utredningens förslag.

Utredningen har tittat på olika alternativ och kommit fram till att de grundläggande betaltjänsterna bör tillgodoses genom upphandling och inte genom ett statligt ägt bolag.

Förslaget innebär att staten ska garantera tillgång till betaltjänster som betalning av räkningar, kontantuttag och uppräknig av dagskassor. Garantin ska gälla orter där kommersiella alternativ saknas; i dag handlar det om 180–200 orter. Utredningen föreslår att statens ansvar breddas till att alla ska få tillgång till enkla, säkra och kostnadseffektiva lösningar för betalningsförmedling och kontanthantering till rimliga priser.

Utredaren föreslår också vissa åtgärder som får betydelse för de äldres tillgång till grundläggande betaltjänster. Konsumentverket föreslås få i uppdrag att bevaka att den grundläggande betaltjänsten motsvarar samhällets behov och att genomföra en informations- och utbildningskampanj för att hjälpa de prioriterade grupperna till nya, enkla och kostnadseffektiva betaltjänster. Riksförsäkringsverket föreslås få i uppdrag att i samråd med Riksgäldskontoret hitta en ny lösning för att genomföra utbetalningar till ålderspensionärer som saknar bankkonto.

Regeringen bereder nu betänkandet, och vi kommer att överväga de förslag som utredningen har presenterat.

Anf. 20 TUVE SKÅNBERG (kd):

Fru talman! Jag vill börja med att tacka för svaret.

Kristdemokraterna låter denna höst ljuset falla speciellt på de äldres situation. I varje utskott där vi riksdagsledamöter är aktiva har vi försökt se situationen ur de äldres perspektiv. Alla är vi inte äldre. Många i kammaren är alldeles väldigt yrkesverksamma, och vi behöver särskilt sätta oss in i de äldres situation. Vi har en underrepresentation av äldre både i regering och i riksdag.

Det jag upptäckt i trafikutskottet och i Nordiska rådet har jag interpellat om, åtminstone ett par av de saker som faller en i ögonen.

Det första är naturligtvis detta med kassaservicen. Det är inget konstruerat problem. Vi vet att de äldre har svårt med datorer. Vi vet att det för dem har varit en självklarhet ett helt liv att kunna gå till sin bank och sin post, och så försvinner dessa på den ort där de bor. Det handlar om i storleksordningen 200, som statsrådet sade.

Jag blir lite oroad när jag hör statsrådet Messing säga att regeringens beredning av frågan kan mynna ut i en informations- och utbildningskampanj för de äldre som en ny lösning. Kan vi alltså vänta oss att lösningen på de äldres problem är att de äldre ytterligare ska anstränga sig? Ska inte vi snarare komma dem till mötes än vänta oss att deras kompetens ska höjas till en högre IT-nivå?

Anf. 21 Statsrådet ULRICA MESSING (s):

Fru talman! Nej, det är inte så att en informationskampanj ska ersätta det ansvar vi gemensamt ska ta från statens sida. En sådan kan dock komplettera de nya åtgärder och nya krav på gemensamt arbete och upphandlingar som vi kommer att föreslå i propositionen. Jag räknar med att vi kan komma till riksdagen med en proposition under nästa år med dessa viktiga frågor.

Jag tycker att utredningen har gjort en bra markering när man försökt skjuta fokus från att bara prata kassaservice till att mer prata om grundläggande betaltjänster. Framför allt handlar det om många äldre, men det handlar också om många av de nya invandrare som har kommit till Sverige och som inte heller har tillgång till IT eller kan de strukturer i övrigt i samhället som en del andra kan.

Jag ser därför det uppdrag som vi ska lägga på bland annat Konsumentverket som ett viktigt led i de åtaganden vi går fram med i propositionen.

Det är ingen tvekan om att staten via regering och riksdag också i framtiden måste ta ett stort grundläggande ansvar för att tillgång till betaltjänster finns över hela landet. Där tror jag att vi får titta på nya samarbetslösningar med banker och titta mer på utvecklingen inom posten själv. Vi får också vara öppna för att göra de här tjänsterna tillgängliga och enkla.

Att vi måste kräva mer av samarbete och samverkan tror jag är naturligt, först och främst utifrån befolkningsutvecklingen men självklart också utifrån den tekniska utveckling vi ser.

Jag hoppas att vi nu kan komma fram med konstruktiva förslag på lösningar där vi också kan möta den oro som jag vet att många äldre känner när man till exempel inte är säker på hur man ska hämta sin pension. Självklart måste man vara det.

Anf. 22 TUVE SKÅNBERG (kd):

Fru talman! Som interpellant kan man inte önska något bättre än ett sådant här svar. Det är ett långtgående tillmötesgående mot mig som frågeställare men framför allt mot de äldre. Jag kan bara hoppas att allt det som vi nu har hört ska kunna infrias.

De äldre har inte förmågan att tillägna sig den nya teknologin, och vi kan inte lägga denna börd på dem. Jag tar svaret till intäkt för att vi inte kommer att göra det heller.

Med det tackar jag för svaret.

Överläggningen var härmed avslutad.

5 § Svar på interpellation 2004/05:182 om äldres färdtjänst inom Norden

Anf. 23 Statsrådet ULRICA MESSING (s):

Fru talman! Tuve Skånberg har frågat mig vad jag avser att göra för att möjliggöra färdtjänst över de nordiska gränserna.

Jag delar Tuve Skånbergs åsikt att det är angeläget att färdtjänsten kan nyttjas över de nordiska gränserna och då i synnerhet för personer som bor i gränskommunerna.

Jag vill därför berätta att det redan i dag finns ett regelverk för att möjliggöra för personer med funktionshinder att resa mellan de nordiska ländernas gränskommuner, nämligen i lagen (1995:479) om nordisk konvention om socialt bistånd och sociala tjänster. Konventionens syfte är just att underlätta rörligheten i Norden. Konventionen trädde i kraft år 1996 och gäller för nordiska medborgare och för personer som är bosatta i ett nordiskt land.

Enligt konventionen ska kommunerna i gränsområdena mellan de nordiska länderna samarbeta för att göra det möjligt för personer med funktionshinder att resa med hjälp av färdtjänst till en grannkommun i ett annat land, på samma sätt som man kan göra till en kommun innanför det egna landets gränser.

Kommuner och landsting får själva fatta de beslut och ingå de överenskommelser som rör konventionen.

Anf. 24 TUVE SKÅNBERG (kd):

Fru talman! Jag vill också här tacka för svaret som statsrådet Messing har gett.

Bakgrunden är att vi inom Norden försöker få bort gränserna helt och hållet. Det skulle ju vara så inom EU över huvud taget, men det är en lång väg för EU-gemenskapen att komma dithän vi har kommit i Norden.

Inom Norden är vi också långt ifrån färdiga. Att till exempel bo i Danmark innebär inte samma förutsättningar för en svensk som att bo hemma i Sverige.

Det är sant att det mellan gränskommunerna finns denna möjlighet till färdtjänst enligt lagen 1995:479. Det fungerar också – från till exempel Torneå och Haparanda finns det goda rapporter. Men på andra håll är det sämre. Jag bor nere i södra Sverige, i Skåne, och får rapporter om att en person som bosatt sig ett stycke in i Skåne har svårigheter att kunna ta sig hem till Danmark och vice versa.

Problemet är att den här överenskommelsen gäller mellan gränskommuner. När man kommer djupare in i landet, om man har flyttat från sitt hemland och bor ett stycke från gränsen, är det inte lika enkelt. Om man

till exempel bor i Stockholm, som inte är någon gränskommun, får man inte den hjälp man behöver. Man kanske flyttade till Sverige och Stockholm för att få ett arbete för flera årtionden sedan, men nu när man blivit äldre och skulle behöva hålla kontakten med familjen mer frekvent är det svårt att ta sig hem.

Det är också ett problem att det i Sverige är kommuner och landsting som fattar besluten. I andra länder är detta mer centralt förankrat. Det behövs alltså att vi från regerings- och riksdagshåll engagerar oss i den här frågan. Det räcker inte att lägga ut den till kommunerna och deras gottfinnande eftersom motparten i det andra landet kanske har centrala bestämmelser.

Det pågår ett arbete med att finna en lösning när Nordiska rådet samlas i Köpenhamn nästa år, och det är därför jag aktualiserar frågan.

Anf. 25 Statsrådet ULRICA MESSING (s):

Fru talman! Jag tror att Tuve Skånberg har helt rätt i sin beskrivning. Det skiljer sig ganska mycket mellan kommunerna i hur aktivt man arbetar med denna möjlighet och hur man ser på den, om detta betraktas som en skyldighet för kommunen eller som en rättighet för medborgaren. Jag vet att det i södra Sverige är så att man till exempel i Helsingborg skriver ut möjligheten att pendla mot Danmark, men det gör man inte i Landskrona kommun. Det är stora skillnader.

Nästa år ska jag också lämna en stor transportpolitisk proposition till riksdagen. I den transportpolitiska propositionen ingår en del om färdtjänsten. Vi har haft en utredning som har tittat på färdtjänsten utifrån två viktiga perspektiv. Det ena är de äldres rättigheter, som vi diskuterar här i dag, och det andra som utredningen också har tittat på är barnperspektivet i färdtjänsten. Båda de synpunkterna är viktiga.

I samband med att vi lägger fram den transportpolitiska propositionen och eventuellt gör förändringar i villkoren för färdtjänst kommer jag också att samarbeta med Kommunförbundet för att informera kommunerna om de nya rättigheterna och skyldigheterna som det arbetet kommer att föra med sig. Jag tror att det ibland är kunskapsbrist i en del kommuner när det skiljer så mycket mellan hur man hanterar den här typen av möjligheter för enskilda personer.

Vi har regelbundna möten mellan de nordiska transportministrarna. Jag är också beredd att lyfta fram frågan i ett sådant samarbete. Jag vill understryka, precis som Tuve Skånberg säger, att vi gör väldigt mycket på andra politikområden för att sudda ut gränser, både kommunala gränser och landstingsgränser inom vårt eget land, men självklart också mellan de nordiska länderna. I dag ser vi att det har kommit olika långt mellan olika kommuner.

Jag tror att det här är en viktig fråga för att markera just rörligheten också för funktionshindrade. Jag tar med mig uppmaningen att diskutera detta med mina transportministerkolleger. Sedan får jag återkomma i den transportpolitiska propositionen med ytterligare förslag som rör färdtjänsten.

Prot. 2004/05:38
26 november

*Svar på
interpellationer*

Anf. 26 TUVE SKÅNBERG (kd):

Fru talman! Precis som i förra frågan besvaras den här alldeles utmärkt av statsrådet Messing. Jag är tacksam för svaret. Det är mer fråga om att infria det vi nu har samtalat om. Det känns viktigt.

Det är, precis som statsrådet Messing säger, angeläget att få ned de här gränserna. Vi har arbetat på det i drygt 50 år i Norden och ändå finns mycket av gränsproblematiken kvar som gör att det inte är så alldeles enkelt att flytta mellan våra länder.

Just äldre, eller som i exemplet barn eller funktionshindrade, är i ett alldeles speciellt läge där vi måste ta vårt ansvar och se till att gränserna inte hindrar dem. Avstånden i sig är problematiska, men vi behöver inte göra det värre.

Jag förstår det här som att statsrådet Messing tillsammans med vår nordiska samarbetsminister kommer att arbeta på att finna en lösning på det här problemet tills Nordiska rådet samlas i Köpenhamn nästa år.

Anf. 27 Statsrådet ULRICA MESSING (s):

Fru talman! Jag ska ta upp frågan med Berit Andnor och är beredd att diskutera gemensamma lösningar. Jag är också beredd att ta det ansvar som jag tycker att jag ska ta som transportminister.

I utredningen som regeringen har fått om färdtjänsten pekar man på en del olika brister. Jag utesluter inte att vi får vara beredda att gå in och ändra och justera en del i lagen. Men ofta finns det en ganska bra lag eller överenskommelse. Då är problemet snarare att få så många som möjligt att efterleva den lagen och att se vilka rättigheter och skyldigheter som den för med sig. I den här frågan kan det handla om både-och.

Vi får göra vad vi kan här hemma i propositionen, men vi måste också lyfta fram och driva frågan inom de nordiska länderna. Det är jag beredd att göra tillsammans med Berit Andnor.

Överläggningen var härmed avslutad.

Ajournering

Kammaren beslutade kl. 10.34 på förslag av andre vice talmannen att ajournera förhandlingarna till kl. 11.00 då en aktuell debatt skulle äga rum.

Återupptagna förhandlingar

Förhandlingarna återupptogs kl. 11.00.

Anf. 28 RIGMOR STENMARK (c):

Fru talman! Tack till alla som medverkat till att vi fått gehör för denna debatt.

Ärade riksdagskolleger och ärade åhörare! Centerpartiet har alltså begärt en debatt med anledning av hur bostadssituationen ser ut i många av Sveriges storstadskommuner, inte minst här i Stockholm. Frågan har aktualiserats av massmedier genom en rad av tidningsartiklar som har följts av diskussioner i bland annat TV.

Avslöjanden har kommit om den ena lägenhetsaffären efter den andra, bland annat hur lägenheter som har varit avsedda för ”behövande kvinnor” i stället har gått till stiftelsers styrelse och närstående.

Detta sker i vårt samhälle samtidigt som människor tvingas leva i andra- och till och med i tredjehandslägenheter på grund av ett system som är politiskt betingat. Samtidigt försvarar politikerna detta system, som till en så hög grad har snedvridit bostadspolitiken. Trots upprepade varningar och begäran om åtgärder av oss samtliga oppositionspolitiker gång på gång här i riksdagen så har ingenting gjorts, utan Socialdemokraterna har gått på i gamla ullstrumpor som om man ingenting har hört eller inget har sett.

Fru talman! Centerpartiet finner sig inte i detta mygleri som förekommer utan kräver skärpningar och åtgärder så att förtroendet och tilliten för bostadspolitiken inte helt kapsejsar. Förtroendet och tilliten rubbas kraftigt när politiker och fackpampar säger en sak till vanliga människor och gör någonting annat själv. Det stänker över på oss alla.

En kinesiskt ordstäv säger ”att fisken ruttnar först vid huvudet, och förruttnelsen går sedan ut i kroppen”. Jag tycker att det är talande.

Anf. 29 Samhällsbyggnadsminister MONA SAHLIN (s):

Fru talman! Jag vill börja med att tacka Centerpartiet för att vilja ha den här debatten. Den är väldigt viktig, och jag hoppas att vi kan komma lite längre än vad möjligen inledningen här gav tecken till.

Låt mig börja med att säga att användandet av stiftelser på ett sätt som står i strid med vad hela tanken med dem har varit, till exempel att hjälpa behovande kvinnor, är förskräckligt. Jag förutsätter att det blir konsekvenser både i stiftelsernas styrelser och i hur fackförbund och andra hittills har använt sina lägenhetsbestånd. Men att gå därifrån till att säga att vi skulle trampa på i ullstrumpor och att vi nu måste göra som borgarna hela tiden har velat när det gäller bostadspolitiken är någonting som jag absolut inte håller med om.

Centerpartiet har lämpligt nog i dag lämnat ett program, en rapport, om detta, där man talar om att det är förskräckligt att telefonboken ska avgöra var man bor. Förslagen tyder dock på att det i stället för telefonboken skulle vara plånboken som avgör var man bor. Jag hoppas att vi kan ha en lite mer djupgående debatt än så.

Som regeringen ser det handlar bostadspolitiken förstås om så mycket mer än bara om hur vi bygger. Det är väldigt mycket som avgörs av boendet. Det är en del av välfärdspolitiken hur vi bor och hur mycket vi betalar för att bo. Bostaden är en förutsättning för att vi enkelt, bra och miljösålt kan komma till vårt arbete. Den avgör förutsättningarna för

*Aktuell debatt:
Bostadssituationen
i Sveriges stor-
stadsområden*

mycket av familjens uppväxtvillkor. Vilka grannar vi har avgör i väldigt hög grad vilken uppfattning vi har om andra människor i vårt land. Miljön både i och utanför bostaden är avgörande för vår hälsa. Den energi vi använder i boendet berör väldigt mycket det som är mitt andra ansvarsområde – energipolitiken. Dessutom finns det inte bara en bostadsmarknad, som vi nu diskuterar, utan det finns många olika. Det ser väldigt olika ut i glesbygdsområden och i storstadsområden. Det finns också flera olika bostadsmarknader i ett storstadsområde.

En stor del av Sveriges tonåringar bor framför allt i våra storstäder. En riktigt stor del av deras uppväxt kommer att präglas av hur de bor och vilka de bor tillsammans med. Det är också så att i storstäderna finns rika områden och fattiga områden. Det är vidare så att många bor i storstaden därför att de verkligen vill och att det är deras hembygd, andra för att de känner att de måste för att kunna få ett arbete.

Slutsatsen blir ändå att storstäderna växer och växer väldigt mycket. Då måste storstäderna vara platser där det går att ha både tillväxt och arbete men också vacker miljö och ett socialt värdigt liv.

Storstadsmänniskor ser också alltmer olika ut, och bostäderna är i väldigt hög grad byggda utifrån en annan uppfattning om hur svenskar ser ut än vad som gäller i dag. De är byggda i en annan tid. Det är något som vi diskuterade i kammaren för några dagar sedan. Tre rum och kök var mallen för hur den svenska familjen skulle bo. Det var mamma, pappa och två barn. I dag är det väldigt vanligt i storstäderna att det i stället är en ensam riktigt ung person eller en ensam äldre kvinna eller mamma och pappa och kanske fem eller sju barn. Det är hela den verkligheten som bostadspolitikerna måste möta på ett bättre sätt än vad den har gjort hittills. Där är jag överens med Centerpartiet.

Det nya departement som jag leder är ett exempel på hur regeringen vill se en annan samordning av bostadspolitikens ansvar, där både energi, miljö, bostadsbyggande, ombyggnad och inte minst planering av vårt samhälle måste samordnas och måste omfattas av ett större nationellt ansvar. Här är det många intressenter, många som måste ta ett större ansvar. Det är inte bara staten, utan det är också regioner och kommuner samt näringslivet.

De områden som jag som ny minister vill arbeta med vill jag nämna mycket kort som en inledning på diskussionen.

Det första, utan rangordning, handlar förstås om hur vi bygger, att vi måste bygga. Under de tre första kvartalen i år påbörjades byggandet av över 20 000 nya lägenheter. Det är en ökning med 37 % jämfört med förra året. Den största ökningen låg på flerbostadshus – mycket viktigt – där ökningen var hela 51 %. Den största ökningen är i Stockholms kommun. Där var det antalet flerbostadshus som ökade med 1 600 lägenheter jämfört med förra året.

Det här är viktigt, och det här måste fortsätta och få en större tyngd. Antalet måste också öka. Bostadsbristen går inte att helt bygga bort; det finns andra insatser. Men byggandet är viktigt. Det är viktigt att fortsätta att koncentrera det på de grupper och regioner där den största bristen finns. Där vill jag framför allt peka på ungdomslägenheter, studentlägenheter och den översyn som vi nu har påbörjat för att se hur vi kan underlätta för ungdomar med svag ekonomi, som inte har en fast anställning

och som kanske har en betalningsanmärkning på sig så att de ändå kan starta sitt liv med ett eget boende.

Vi ser också över, som kammaren vet, det totala finansieringsstödet till boendet. Är det en riktig inriktning i dag, eller kan man förändra den? Vi ser vidare över om staten på ett mera aktivt sätt kan använda den mark som vi har i storstadsområdena för att kunna bygga både billigare och mer blandat. Vi har också ett stort samarbete med byggbranschen, som under devisen ”Skärpning gubbar” ser över både hur byggbranschen styrs och de felaktigheter som har varit.

Den andra punkten handlar om att man ska ge större utrymme för att bygga om. Jag tänker framför allt på förorterna i våra storstadsområden. Det sociala livet måste byggas in på ett annat sätt i dessa områden. Det måste finnas förutsättningar för skola, arbete och småföretagande. Man ska också mer aktivt blanda upplåtelseformer. Det är lika viktigt i Rinkeby som det är på Östermalm.

Vi talar ofta om segregerade områden i termer av Rinkeby, men sällan i termer av Östermalm. Båda dessa områden som symboler har behov av att få en mer blandad upplåtelseform för att det därmed ska bli olika människor som bebor delar av vår stad.

Den tredje punkten handlar om att minska energianvändningen, bygga energisnålt och ekologiskt. Detta har många aspekter. Bland annat frigör det energi för industrin så att vi kan ställa om hela energisystemet, men det skulle också ge billigare boende för väldigt många.

Den fjärde punkten handlar om att man ska försöka att ta ett helhetsgrepp om stadsplaneringen. Vi planerar nu att presentera för riksdagen en nationell vision om staden som boende där arkitektur, ekologi och kamp mot segregationen ingår. Vi ska försöka att visa hur mer aktiv planering från samhällets sida kan ge staden ett annat utrymme för de människor som bor där.

Den femte punkten handlar om att vi ska slåss för hyresrätten. Ingenting av det som vi talar om nu är möjligt om man bara passivt fortsätter att betrakta hur en av de mer viktiga formerna för boendet i storstaden blir allt mindre förekommande. Att slåss för hyresrätten och att modernisera formerna för att kunna bevara den står högt upp på listan.

Den sjätte punkten handlar om att vi ska se över om man kan förmedla fler lägenheter än vad som är fallet i dag. Det är inte bara telefonboken eller plånboken som ska vara avgörande.

Jag tittar nu noga igenom för- och nackdelar med att återinföra bostadsanvisningslagen, som skulle tvinga hyresvärdar att lämna lediga lägenheter till kommunala bostadsförmedlingar, och en tvingande lag för kommuner att inrätta en bostadsförmedling. Diskussioner om detta har jag förstås i nära samråd med kommunerna. Det finns två utredningar på regeringens bord som redan har behandlat den här frågan. Med dem som underlag kommer jag skyndsamt att se över om det är lämpligt att återinföra den här typen av lagstiftning.

Sedan ska vi också se över om man kan använda de lägenheter som finns i storstäderna på ett annat sätt. Kan vi underlätta sjysta, ordentliga andrahandskontrakt eller hyra ut delar av småhus och villor, så kan det bli möjligt för fler att bo och kanske också för fler äldre att kunna bo kvar.

Prot. 2004/05:38
26 november

*Aktuell debatt:
Bostadssituationen
i Sveriges stor-
stadsområden*

Sist men inte minst ser vi också över om vi kan få ett smidigare planförfarande för byggandet i storstäderna. Vi vill inte – såsom Moderaterna vill – lämna walk over till marknaden, utan vi ser bostadsmarknaden som ett område där samhället inte bara kan utan också har ett ansvar för att lägga sig i kampen mot segregationen och den sociala orättvisan. Det är en kamp som är viktig i bostadspolitiken, och det tycker den socialdemokratiska regeringen.

Anf. 30 RIGMOR STENMARK (c):

Fru talman! Alla har rätt till en bostad. Det är till och med en grundlagsskyddad rättighet. Trots det är det så eländigt att vi i Sverige har 10 000-tals människor som står i kö för en bostad.

Dessutom är vallöftet från Socialdemokraterna om en halvering av antalet hemlösa här i Stockholm på väg att spricka. Trycket på bostäder för hemlösa ökar hela tiden. Halvvägs genom den här mandatperioden har nästan ingenting hänt. Undra på att människor blir upprörda och ledsna över den bostadspolitik som leds av socialdemokraterna och deras bundsförvanter Vänsterpartiet och Miljöpartiet både i staden Stockholm och i staten, nationen Sverige.

Fru talman! Jag vill ta upp två europeiska städer som exempel på hur olika bostadssituationen kan se ut, Bryssel och Stockholm. Bägge städerna har en befolkning på runt en miljon invånare och är huvudstäder i länder med omkring tio miljoner invånare. Av det sammanlagda bostadsbeståndet är cirka hälften hyresrätter i såväl Bryssel som i Stockholm. Där slutar likheten när det gäller bostadsbeståndet.

I Belgien baseras bostadspolitiken i stort sett på en lag om standardiserade hyreskontrakt. Jag kommer att beskriva hyresrätten, eftersom jag tycker att det viktigast att få ordning på den just nu i Sverige.

Belgiens lag om standardiserade hyreskontrakt är i stort sett dispositiv, det vill säga man kan avtala bort vissa delar. När avtalet skrivs är det en överenskommelse som sker mellan hyresvärd och hyresgäst. Hyresvärden kan inte säga upp avtalet såvida hyresgästen inte missköter sig. Man har alltså ett mycket starkt besittningsskydd.

I en stor stad som Bryssel med ungefär halva beståndet i form av hyresrätter finns det konstant en stor mängd lediga lägenheter att välja på. På Belgiens webbsidor kan man hitta över 200 lediga lägenheter till rimligt pris.

I Sverige har vi bruksvärdesprincipen som en hyresrättslig norm som ligger till grund för en skälig hyra. Om det blir konflikt mellan hyresvärd och hyresgäst har hyresnämnden i Sverige mandat att pröva huruvida hyran är skälig eller ej. Hyran kan omprövas redan efter sex månader.

Dessutom är det uttalat att lägesfaktorn ska spela en underordnad roll. Det får till följd att lägenheter i Stockholms förorter ofta har en högre hyra än lägenheter inne i centrala staden. Vad ligger rättvisan i det?

Under högkonjunkturen år 2000 ökade Stockholms befolkning med ca 20 000 personer. Samma år färdigställdes 4 200 lägenheter, varav knappt 15 % var hyresrätter – det som det behövdes mest av.

På tio år har 100 000 hyresrätter försvunnit i Sverige. Enligt tidningen Metro står samtidigt 100 000 personer i bostadskö i Stockholm. För att kunna få en hyreslägenhet i Stockholm till rimlig kostnad får man stå kö i en avsevärd tid. De långa kötiderna och den låga omsättningen av lägen-

heter gör det också svårt att hitta en lägenhet som passar eftersom utbudet är så kraftigt begränsat. Vad gör man?

Enligt fastighetsägarna omsätter svartkontrakten bara i Stockholm 1 miljard kronor om året. Det är den möjligheten som erbjuds för den som måste ha en bostad här.

Fru talman! Det måste till ett ökat byggande av bostäder. Jag vet att byggandet har kommit i gång, men eftersläpningen är kraftig. Det måste till ett ökat byggande, så att *alla* verkligen får den bostad man så väl behöver. Främst är det hyreshus som måste byggas, Mona Sahlin.

I Sverige har en tredjedel av kommunerna en uttalad bostadsbrist.

För att det ska bli möjligt att bygga hyreslägenheter i den takt som behövs måste staten se till att man får långsiktiga och stabila spelregler. Sådana finns inte nu, utan det har hela tiden bara varit fråga om brandkårsutryckningar. När regeringen har sett ett problem har man infört ett specialanpassat bidrag som i sin tur bara leder till nya problem. För vem vågar eller vill investera och bygga när det finns förväntningar om ytterligare fördelaktiga bidrag vid ett senare tillfälle?

Centerpartiet anser att man måste se över hela systemet. Det behövs ett genomgripande reformsystem. Det är människors hem som det handlar om. När, samhällsbyggnadsminister Mona Sahlin, kommer hon till riksdagen med ett förslag som vi har att fatta beslut om? Jag förväntar mig att med det snaraste få se alla uppräknings som Mona Sahlin gjorde i en proposition. När kommer den?

Anf. 31 MARIETTA DE POURBAIX-LUNDIN (m):

Fru talman! Förbannad på orättvisor, är rubriken på Socialdemokraternas senaste broschyr med uppmaning att bli medlem.

Det är nog fler än jag som är förbannade på orättvisor. Vi har ju under mer än två veckors tid dagligen läst spaltkilometer om hur LO-toppar och socialdemokratiska politiker genom sina kontakter har ordnat hyreslägenheter till sig och sina barn på attraktiva adresser i Stockholms innerstad.

Jag tror inte att den socialdemokratiska medlemsvärvningskampanjen syftar till att förmedla budskapet att ett s-medlemskap kan tänkas ge de rätta kontakterna för att få en hyreslägenhet. Men det hindrar inte att tanken nog ändå kan föresväva en del.

Socialdemokraterna har suttit vid makten i 63 av de senaste 72 åren. Det bostadspolitiska haveriet har utvecklats till ett moraliskt moras där ett nytt privilegiesamhälle har vuxit fram. Adelskap och förläningar har gett lägenheter i attraktiva innerstadsmiljöer. Sverige har fått en nomenklatura i likhet med hur det var i Sovjet. Landshövdingensresidens, sommarstugor i Nacka och våningar på Norr- och Östermalm i stället för lägenheter på Nevski Prospekt och datjor på ryska landsbygden.

Vi har nu sett åtskilliga fall av hur socialdemokratiska företrädare skiljer mellan privat moral och det moraliska ansvar som medborgarna förväntas ta.

Professorn i statskunskap, Bo Rothstein, gav en målande bild av dagens situation på bostadsmarknaden genom ett kinesiskt ordspråk: Fisken ruttar från huvudet och nedåt. Bättre än så kan inte dagens svart- och mygelmarknad för hyresbostäder illustreras.

Prot. 2004/05:38
26 november

*Aktuell debatt:
Bostadssituationen
i Sveriges stor-
stadsområden*

I Stockholm står över 100 000 personer i bostadskö. I Stockholm färdigställdes 332 lägenheter tredje kvartalet i år – ja, ni hörde rätt: 332 lägenheter!

Bostadsbristen är säkert ett av skälen, om än ett helt förkastligt skäl, till att fackföreningstoppar och s-politiker med höga löner anser sig vara behövande och därmed ha rätt att mygla till sig en lägenhet. De senaste veckornas avslöjanden är inte någon ny företeelse. Jag skulle kunna räkna upp åtskilliga exempel, men då skulle hela min talartid gå åt.

Det finns också direktörernas lägenhetsskandaler, och dessa fördömdes också snabbt och i hårda ordalag av socialdemokratiska ministrar. Nu hör vi inte samma snabba och hårda fördömanden från socialdemokratiskt håll.

I Sverige finns en bostadsmarknad för småhus och bostadsrätter. Här möts köpare och säljare och gör upp om priset. Och ingen tycker att det är konstigt att en bostadsrätt på Ringvägen i Haninge kostar mindre än en bostadsrätt på Ringvägen på Söder i Stockholm.

Men för hyresrätter finns ingen bostadsmarknad. Ursäkta, fru talman, jag har fel, det finns en hyresrättsmarknad, men det är en svart- och mygelmarknad. Där är det kontakter och kontanter som räknas. Den som förnekar detta är både blind och döv.

Varför har det blivit så? Jo, efterfrågan är större än tillgången därför att det byggs för lite. Och att det byggs så få hyresrätter beror till stor del på hyressättningssystemet som reglerar hyrorna, för vem vågar bygga när man inte vet om man kan räkna hem kalkylen? Man vet aldrig om någon socialdemokratisk politiker gör precis som Annika Billström gjorde i S:t Eriksområdet för några år sedan, då hon helt krasst bestämde att hyrorna skulle sänkas med en tredjedel. Denna sänkning påverkar också andra lägenheter på grund av bruksvärdessystemet. När hyran fixeras på en nivå som ligger under vad folk är beredda att betala uppstår en illegal marknad.

Nu hör vi rop på att fler lägenheter måste lämnas till bostadsförmedlingen och krav på lagstiftning, men det blir inte fler lägenheter totalt för att de lämnas till bostadsförmedlingen. Men det är för vänsterpartier-na alltid lättare att kräva fördelning och förmedling av varor och tjänster än att se till att det finns något att erbjuda.

Det som krävs nu är inte mer lagstiftning och fler regleringar, utan det krävs långsiktighet. Det krävs att hinder som stelbent tillämpning av bullernivåerna tas bort och att planprocessen förenklas. Det krävs skattesänkningar så att folk har mer pengar kvar i plånboken. Det krävs att skatter på boende avskaffas, att fastighetsskatten avskaffas. Det krävs att folks önskemål om boendeform står i fokus.

Moderaterna vill att hyresrätten ska finnas kvar, och då krävs det en mer marknadsmässig hyressättning, en friare hyressättning. Den som säger nej till det här gräver inte bara hyresrättens grav utan accepterar också en fortsatt svart- och mygelmarknad.

På DN Debatt den 18 november i år kritiserar före detta kabinetssekreterare Sverker Åström i hårda ordalag Socialdemokraterna för ideologiska låsningar. Han skriver bland annat: "Något liknande kan sägas om den likaledes ideologiskt motiverade hyresregleringen. Den är helt orealistisk och leder i slutändan till att de förmögna, eller de som har lämpliga relationer, får de bostäder de vill ha. Det är rätt självklart att fria hyror

efter en övergångstid skulle resultera i en bostadsmarknad som gagnar alla, även de mindre bemedlade, och som minskar svarthandeln med bostäder.”

Det är bara att hålla med Sverker Åström både när det gäller hyresregleringen och att Socialdemokraterna skulle må bra av att hamna i opposition.

Anf. 32 NINA LUNDSTRÖM (fp):

Fru talman! Den socialdemokratiska regeringen har nu regerat i tio år i rad och har ansvaret för bostadspolitik i Sverige, och man har regerat med hjälp av Vänsterpartiet och Miljöpartiet.

I går när bostadsutskottet justerade sitt betänkande som handlar om allt inom bostadspolitik och budgetfrågorna kunde jag konstatera att det inte fanns någon reservation från Miljöpartiet. Man ställer upp helt och fullt bakom regeringens och Socialdemokraternas förslag.

Bostadsbristen finns i dag i 109 kommuner, och där bor 61 % av landets befolkning. I Stockholm står 100 000 i kö. I mars 2003 fanns 194 lägenheter för förmedling. I dag finns i princip inga. Man konstaterar i länsstyrelsens rapport från maj 2004 att andelen som kan förmedlas är långt under en promille. Det finns inte mycket att förmedla av lägenheter.

I storstadsregionerna blir bostadsproblemen ett allt större hot mot tillväxten, tillväxt som bidrar till hela landets utveckling. Hur ska folk kunna tacka ja till en studieplats eller ett jobb när man inte kan hitta en bostad? Hur länge ska unga vuxna vänta på att hitta en bostad? Vad ska de behövande utsatta kvinnorna göra för att hitta en bostad?

Bristen på tillgängliga bostäder har lett till bostadsköer, svart marknad med svarta kontrakt, liten valfrihet för bostadskonsumenten och till de så kallade gräddfilerna, det sistnämnda inte minst för LO:s fackföreningsfolk. Den bristande rörligheten på bostadsmarknaden bidrar till bristsituationen.

Grundfrågan enligt min mening är: Varför byggs det inte kontinuerligt, och varför byggs det inte hyresrätter? Varför klamrar sig människor fast vid hyreskontrakt i storstäder fast man inte behöver dem? Varför finns det en svart marknad? Att komma över ett förstahandskontrakt i dag är som en högvinst. Men med de rätta kontakterna kan man passera kön.

Huvudfrågan för denna debatt är enligt min mening vad samhällsbyggnadsminister Mona Sahlin tänker återkomma med för förslag inom det bostadspolitiska området till riksdagen med anledning av alla de brister som finns. Jag har i dag hört ambitioner och visioner, och det välkomnar jag. Men de konkreta förslagen är än mer intressanta.

När företrädare för stiftelser som grundats för att hjälpa bland annat behövande kvinnor med bostäder påstår att det inte funnits en efterfrågan från behövande kvinnor väcker det mycket starka känslor. När dessa bostäder som har till syfte att hjälpa behövande kvinnor går till fackföreningsfolk, politiker och deras anhöriga blir frågan om moral och etik akut.

Jag har fått många samtal från upprörda människor. Och jag läste i går på Dagens Nyheters debattsida på Internet ett inlägg från signaturen Linda. Hon skriver bland annat följande:

Prot. 2004/05:38
26 november

*Aktuell debatt:
Bostadssituationen
i Sveriges stor-
stadsområden*

Jag har läst om Anna Johansson-Visborgs stiftelse – lägenheter som skulle gå till behövande kvinnor. Det var det värsta som jag har läst om på länge. Jag blev mer än förbannad.

Det mullrar i bostadsköerna och folkhemssjälen. Det finns många rapporter att ta del av som beskriver problemen med bostadsmarknaden. Detta är inget okänt för någon. Det gäller inte minst här i riksdagen.

Boverkets bostadsmarknadsenkät 2003–2004 beskriver bostadsbristen och de hinder som finns.

Länsstyrelsen i Stockholm skrev i sin rapport om bostadsläget i länet i maj 2004 följande:

Det finns ett akut behov av fler både tillfälliga och permanenta bostäder för kvinnor som behöver skydd. Ofta finns barn med i bilden också. Det är hundratal kvinnor i länet varje år som skulle behöva men inte får plats på en kvinnojour. En anledning är att bristen på bostäder gör att många bor kvar i jourlägenheter längre än nödvändigt. Uppskattningsvis skulle det behövas 50–100 lägenheter per år för utslussning från kvinnojournerna.

Rapporten är adresserad till Finansdepartementet. Ja, det är så att man blir upprörd.

Jag har en fråga till samhällsbyggnadsminister Mona Sahlin som i sitt anförande sade att detta med stiftelserna är förskräckligt. Men regeringen har ju ansvaret över länsstyrelserna. Länsstyrelserna utövar tillsynen över stiftelserna.

Vad avser statsrådet Mona Sahlin att göra åt detta? Det vore mycket välkommet att få höra vad regeringen mer kan göra även inom detta område.

Anf. 33 RAGNWI MARCELIND (kd):

Fru talman! Bostadsmarknaden i Stockholm fungerar inte som den borde för att kunna skapa fortsatt tillväxt. Bakom den smutsiga verksamheten på bostadsmarknaden finns en huvudsaklig orsak, nämligen bristen på bostäder.

Regeringens politik har misslyckats med att få fart på byggandet, inte minst i Stockholm. Regeringens politik har misslyckats med att få till stånd den nödvändiga omflyttningen i det befintliga bostadsbeståndet. Dubbelfel alltså, som man brukar säga i tennisen, som har lett till en tydlig bostadsinfarkt.

Det är i huvudstaden där behoven är som störst som den kortsiktiga bostadspolitikerna fungerat allra sämst. Stockholms läns kommuner har redovisat ett byggbehov på 56 000 bostäder. Därför har 1 miljard av regeringens investeringsbidrag till hyresbostäder 2001–2006 reserverats för Stockholms län. Men till den 30 juni 2004 hade Stockholms län beviljats investeringsbidrag på bara 210 miljoner kronor. Det motsvarar 1 582 lägenheter. Intresset för bidraget minskar dessutom konstant. Under första halvåret 2004 beviljades bidrag till endast 143 lägenheter i länet.

Den senaste tidens lägenhetsaffärer visar inte bara på att maktens arrogans gör det svårt att skilja på egen och annans egendom. Korruptionen tydliggör också flera systemfel som gör att det upplevs som värt att gå långt utöver lagliga och etiska gränser för att tillfredsställa sina egna, släktingars eller vänners bostadsönskemål.

Hyreslägenheter måste upphöra att vara en del i ett belönings- och betalningssystem. Men så länge Socialdemokraterna driver bostadspolitik på det sätt som har givit oss rekordartad bostadsbrist och svarthandel, kvarstår farhågorna om att de som sitter i toppen utnyttjar systemet, oavsett om det gäller bolags-, parti- eller fackföreningstoppar.

Med vårt rykte har vi inte råd att göra fel, skriver Skandia i annonser där man öppet medger att en rad av koncernens toppfigurer missbrukat sin ställning och skott sig på försäkringstagarnas och aktieägarnas bekostnad. Men i Socialdemokraternas och LO:s ledande skikt har man fortfarande råd att göra fel, och det även när man i bostadsbristens Stockholm låter pampar och deras barn få hyreskontrakt avsedda för obemedlade, ensamstående och utsatta kvinnor. Ta från de fattiga och ge till de rika, är vare sig LO:s eller socialdemokratins offentliga politik, men när det gäller att tillfredsställa egna behov går den ändå att tillämpa.

Det som vi nu har kunnat följa i TV och i andra medier är precis motsatsen till det som vi ser varje år på julafton – Karl-Bertil Jonssons underbara julafton. Lägenheter delas ut till behövande pampar, inte till behövande kvinnor och barn med små resurser.

När Dala-Demokratens Göran Greider kräver att facket tillsätter en oberoende kommission som granskar vad som har hänt, tillbakavisar LO-ordföranden Wanja Lundby-Wedin kravet och säger att man klarar ut detta på egen hand.

Då samhällets stöttepelare utnyttjar sin maktställning för att otillbörligt skaffa sig lägenheter och andra förmåner är det inte underligt att missbruket fortplanter sig på sätt som har skett inom arbetarrörelsen.

Det duger inte att som LO:s vice ordförande och en förfaren lägenhetsfixare ursäktas sig med en misslyckad bostadspolitik. Vi håller med om att den bostadspolitik som Socialdemokraterna driver har misslyckats, men det är en annan fråga. Man ska inte utnyttja ett ruttet system för egen vinning.

Därför anser Kristdemokraterna att det vore bra med en oberoende kommission som kan gå till botten med bostadskorruptionen inom LO och arbetarrörelsen. En sådan kommission skulle också få till uppgift att visa hur mutlagstiftningen kan byggas ut för att omfatta andra former av maktmissbruk och korrupt beteende än mutor och bestickning. Sådana lagar finns i andra länder, och det är uppenbarligen nödvändigt då den socialdemokratiska maktkulturen blivit så förhärskande att den skadar facket.

Lägenhetsfifflet drivs av att det är en liten del av alla bostäder som betraktas som mycket värdefulla. Då är människor beredda att betala hundratusentals kronor för att få en innerstadslägenhet i stället för en likadan ytterstadslägenhet.

Målsättningen måste vara att göra andra områden än de mest centrala till attraktiva bostadsområden. Regeringens storstadssatsningar har misslyckats med att skapa en sådan attraktionskraft.

Mona Sahlin sade inledningsvis att bostadspolitik framöver ska få en integrationsprofil. Vad är Mona Sahlin då beredd att göra för att med bostadspolitikens medel stärka förortsområdenas attraktionskraft, så att fixeringen och pengakarusellen kring de begränsade innerstadsområdena kan avta?

Mona Sahlin sade också att vi ska kunna hyra ut delar av småhus och villor. I Norge finns ett system som innebär att man kan hyra ut 50 % av bostadsytan utan att betala skatt.

Min fråga är: Kan Mona Sahlin tänka sig ett sådant system i Sverige?

Anf. 34 OWE HELLBERG (v):

Fru talman! Med anledning av lägenhetsaffärerna i Stockholm då personer i fackligt styrda bostadsstiftelser på ett skandalöst sätt har fördelat lägenheter till sig själva och sina barn har Centerpartiet begärt denna debatt om bostadskrisen i våra storstadsområden.

Vänsterpartiet har länge varit kritiskt till det sätt som fackliga stiftelser fördelar sina bostäder. Men vi är lika kritiska till det sätt som många privata fastighetsägare fördelar sina bostäder och tyvärr även många kommunala bostadsbolag.

Centerpartiet som har begärt denna debatt slaktade i början av 90-talet, tillsammans med övriga borgerliga partier, stora delar av den sociala bostadspolitiken.

Det obligatoriska kravet på kommunerna att planera för sin bostadsförsörjning togs bort liksom kravet på en fristående bostadsförmedling. Även den lag där både privata och kommunala fastighetsvärdars skyldighet att lämna ifrån sig lediga lägenheter till bostadsförmedlingen försvann.

Resultatet av detta är förskräckande. Kommunerna slutade att planera för nya bostäder, och i dag är det bara 10 % av kommunerna som har fristående bostadsförmedlingar. De bostadssökande får vända sig till en mängd hyresvärdar för att söka bostad, och de krav som ställs på den bostadssökande varierar kraftigt.

Man kan också konstatera att många bostadssökande på grund av de ibland mycket tuffa kvalificeringskraven inte har en chans att få en bostad. Inte ens om du blir diskriminerad som bostadssökande kan du hävda din rätt till bostad. Möjligen får man i bästa fall hyresvärden fälld för en diskriminerande handling.

Många blir också av med sina bostäder. 1 000 barnfamiljer vräks årligen från sina hem. Den genomsnittliga hyresskuld som ligger till grund för vräkningarna är ca 20 000 kr. Det ska jämföras med att det i genomsnitt kostar 20 000 kr att genomföra en vräkning. Detta är inte värdigt ett utvecklat välfärdssamhälle som Sverige.

Jag och Vänsterpartiet har konsekvent sedan jag kom in i riksdagen 1994 krävt att de lagar som borgerligheten avskaffat på detta område ska återinföras och moderniseras. Förslagen avstyrks av samtliga partier. År 2001 kom dock Vänsterpartiet, Socialdemokraterna och Miljöpartiet överens om att återinföra vissa krav på kommunal bostadsplanering och bostadsförmedling. Lagen blev inte formulerad på det sätt som Vänsterpartiet ville och har därför fått ett alldeles för dåligt genomslag. Kravet på bostadsförmedling är luddigt, och det tolkas av ledande kommunpolitiker som att det inte ens behövs någon bostadsförmedling i vare sig Göteborg eller Malmö. Den innehåller inte heller någon skyldighet för fastighetsägare att lämna lägenheter till de bostadsförmedlingar som ändå finns.

På grund av de fackliga bostadsskandalerna, som även berör det socialdemokratiska partiet, har bostadsminister Mona Sahlin och partisekreterare Ulvskog vaknat till och börjat fundera. Frågan är om det beror på att man vill få tyst på kritiken mot facket eller om det är på grund av omtanken om de bostadslösa. Nu ska Mona Sahlin se över frågan, och jag vill då ge ministern ett råd på vägen: Det behövs ingen översyn. I Hemlösekommitténs betänkande finns en rad förslag till hur man kan komma till rätta med problemen. Betänkandet var klart år 2001 och har sedan dess legat i olika ministrars byrålådor: hos ministern för hemlöshet, hos kommunministern och hos socialministern, och säkert har förslagen nu också hamnat på Mona Sahlins bord. Helhetstänkandet i bostadsfrågorna har lyst med sin frånvaro, och förhoppningen är att det ska bli något bättre nu med den nya departementsorganisationen.

Rätten till en bostad är inte så självklar som man kan tro. Det har de senaste dagarnas reportage om tillfälliga husvagnscamper på parkeringsplatser utan vatten och avlopp visat. Personal på härbärgen vittnar om att det inte blivit lättare att få en bostad, snarare tvärtom, trots löften från till exempel Stockholms stad.

Andra reportage visar på barnfamiljer som flyttar runt i andrahands- och tredjehandsboenden och som måste byta bostadsadress flera gånger om året eller tvingas bo på en husvagnscamping i väntan på en bostad.

Trots att rätten till en bostad omnämns i grundlagen, i kommunallagen och i de bostadspolitiska målen gäller den i praktiken inte alla. Vänsterpartiet kräver att rätten till en bostad skrivs in i socialtjänstlagen. Även detta krav har samtliga andra partier avvisat. Rätten till en bostad måste gå före kommunernas rätt att hantera sina kommuninvånare på ett godtyckligt sätt. Det senaste jag hört i den vägen är från Sandvikens kommun, där socialtjänsten gett hemlösa pengar för buss till Gävle för att de om möjligt ska få plats på härbärgets där.

Allas rätt till en god bostad till en rimlig kostnad måste åter bli verklighet. Den är självklart viktigast för den enskilde individen. Alla har ett behov av ett eget hem, men det är också en viktig samhällsfråga, då bristen på bostäder även är ett hinder för utbildning och en effektiv arbetsmarknad. Bostadskrisen löser man inte endast genom att förmedla lägenheter på ett rättvist organiserat sätt. Det måste också finnas några bostäder att förmedla. Detta, fru talman, återkommer jag till i mitt nästa debattinlägg.

Anf. 35 GUSTAV FRIDOLIN (mp):

Fru talman! De senaste veckorna har vi haft anledning att uppröras över lägenhetsskandalerna inom en LO-stiftelse. Grundproblemet bakom skandalen var inte bara, som det brukar vara, att beslutsfattare högt upp i hierarkin lätt tappar fotfästet och kontakten med medlemmarnas, väljarnas eller vanligt folks moraluppfattning. Denna gång var problemet också att bostadsmarknaden i våra stora städer är sådan att det nästan har blivit vanligt att gå utanför reglerna.

Ni vet alla om det. Vi känner till att svartmarknaden för bostäder omsätter 1 miljard bara i min hemstad Stockholm, den utsatta situation som den sökande befinner sig i och den hämsko som bostadssituationen sätter på den ekonomiska utvecklingen i storstäderna.

Även om det är upprörande – och det är det – hur fackpampar och direktörer använder sin makt för att skaffa sig attraktiva bostäder, så är det den lilla skandalen i sammanhanget. Den stora skandalen är den bostadssituation som vi har i städerna. Den drabbar många, främst unga, och den drabbar människor på ett sådant sätt att de inte får ett ordnat boende. Den lilla skandalen måste åtgärdas, men nästan lika akut är det att åtgärda den stora skandalen.

Den upprördhet vi känner inför pampfasoner är ändå ett ganska litet lidande jämfört med den osäkerhet, den ångest och den otrygghet de känner som tvingas tacka nej till jobb eller utbildning och flytta runt i en evig andrahands- eller tredjehandskarusell eller mot sin vilja måste ta stora lån och därmed spekulera i sin ekonomiska framtid.

Fru talman! Bostadspolitiken i vårt land verkar lida av en verklig sjukdom, ett primitivt krypskyttekrig mellan höger och vänster i politiken om vem som gjort fel och vad som borde göras. Vi har hört det i debatten i dag: Socialdemokraterna beskyller Moderaterna för att vilja avreglera allt, och Moderaterna kontrar med någon sorts beskyllning att Sverige är ungefär som Sovjet var.

Jag tror inte att så många människor känner sig hemma i det här. Jag tror snarare att man känner sig hemma i att vi har hört det här i flera år utan att någonting har hänt. Högern ropar efter avreglering och lägre skatter medan vänstern pratar om bättre styrning och statlig samordning. Men vänner, det finns inget motsatsförhållande här. Ska vi komma till rätta med bostadskrisen måste vi både lätta på regler, pröva en del skatter och samordna centralt och stärka allmännyttan. Vi ska inte kabbla utan ha en nationell samling. Det är den gröna vägen i den här frågan.

Vi måste fråga oss om det finns någon lösning vi inte vågar prova när 100 000 står i bostadskö men bara drygt 5 000 har fått lägenhet i Stockholm det här året.

Fler bostäder får vi givetvis om det byggs mer. Det finns de som tror att miljonissar som jag själv inte vill ett sätta upp ett plank någonstans för att rädda gröna parker och områden. Inget kan vara mer fel. Vi vet att det går att bygga utan att röra det som gör att folk vill flytta till våra städer: gröna kilar, parker och naturområden.

Miljöpartiet i Stockholm har gjort en översiktsplan för 90 000 lägenheter som skulle kunna byggas utan att inkräkta i det gröna. Det handlar inte om huruvida man ska bygga utan om *var* man bygger. Men nya bostäder räcker inte långt om de som står i bostadskön inte får del av dem. När jag letade lägenhet i början av gymnasiet kändes det som ett hån att man smällde upp lyxlägenheter i Hammarby Sjöstad eller Bo02 i Malmö. Visst ska man beakta de så kallade flyttkedjorna, men det måste byggas för dem som behöver, för dem som står i kön. Det måste byggas billiga hyresrätter. Omvandlingen till bostadsrätter måste begränsas genom ytterligare hårda majoritetsregler. Vi ställer upp på Hyresgästföreningens krav. I våra städer ska det finnas såväl hyresrätter som bostadsrätter, och då kan man inte acceptera att ombildningen fortsätter.

Fru talman! Vi måste alltså bygga mer, men vi måste också fördela det vi har och det vi får på ett sjyst sätt. Jag har flera år i riksdagen motionerat om en särskild lag utifrån den vansinniga bostadssituationen i Stockholm, en lex Stockholm. Den går ut på att man stärker den kommunala bostadsförmedlingen. En privat fastighetsägare ska fördela minst tre

fjärdedelar av de lägenheter som blir lediga via den kommunala bostadskön. Förr fanns det tre möjligheter att få en lägenhet i stan, med hjälp av en fet plånbok, med rätt kontakter eller genom att ställa sig i bostadskön. För den som i dag får ett jobb eller en utbildning i Stockholm känns det tredje alternativet som ett skämt. Det är för lång kö. Så ska det inte behöva vara. En lex Stockholm skulle stärka bostadsförmedlingen.

De senaste dagarna har socialdemokratin kommit att lyssna till vårt krav, och Mona Sahlin sade i sitt anförande att man ska titta på det här. Då återstår bara en fråga: När? När får vi en proposition till riksdagen om en lex Stockholm, en bostadsanvisningslag?

Fru talman! Fler lägenheter, bättre bostadsförmedling och kreativitet – där har vi lösningen på bostadskrisen. Vi vill lätta på regler som gör det möjligt att bygga om kontor. Vi vill ge den bostadssamordnare som vi, Socialdemokraterna och Vänstern är överens om att tillsätta verktyg för att avkontoriserastäderna. Det är inte rimligt att myndigheter och kommuner har kvadratkilometer av tomställda lokaler i städer där det råder bostadsbrist. Ge samordnaren uppgiften att verkställa avkontoriseringsplanerna!

Fru talman! Jag är stolt stockholmare, men jag har skånska som modersmål. Därför är jag urtypen för någon som flyttat från en liten ort till storstaden med alla dess möjligheter. Jag trivs med det, men jag vill också ha möjlighet att komma tillbaka till den plats jag kommer ifrån. En bra regionalpolitik är också en bra bostadspolitik för storstäderna. Den pressade bostadssituationen i storstäderna är resultatet av en misslyckad regionalpolitik. Att införa glesbygdsavdrag eller införa möjligheter till avskrivning av studieskulder för den som flyttar tillbaka skulle lätta upp bostadssituationen i våra storstäder. Det ska finnas möjlighet att komma till storstaden, men det ska också finnas möjlighet att flytta tillbaka. Det är viktigt att vi ser det sambandet.

Jag tror att vi kan lösa det här, men jag tror också att det kräver en del saker av oss alla som deltar i den här debatten. Det kräver att vi kavlar upp skjortärmarna, det kräver att vi kryper upp ur skyttegravarna och det kräver att vi samlas och försöker göra någonting annat än beskylla varandra för det ena och det tredje. Varken Sovjet eller total avreglering hör hemma i debatten. Det gör däremot rimliga krav som kan genomföras för att människor ska få bostäder.

Anf. 36 Samhällsbyggnadsminister MONA SAHLIN (s):

Fru talman! Låt mig bara först kommentera de så kallade affärerna, som i många fall verkligen är affärer som alla ska reagera med avsky, ilska och avsmak på. De används nu för att i största allmänhet fläska på socialdemokratin i synnerhet och möjligen fackföreningsrörelsen i allmänhet, och det tycker jag förstör så mycket av förutsättningarna.

Länsstyrelsen i Stockholm har reagerat mot hur man har missbrukat Anna Visborgs minne. Anna Visborg var en fantastisk kvinna och hade en mycket fantastisk vision om hur man skulle använda det boende hon successivt förvärvade. Det är precis så den stiftelsen måste fortsätta agera. Jag är gärna med och ser över om tillsynen kan ännu bättre förstärkas från länsstyrelsens sida när det gäller även övriga stiftelser.

Men att därifrån, fru talman, smacka på att varenda fackligt aktiv eller socialdemokrat över huvud taget bara är ute efter att sko sig och korrumpas – Sovjetunionen och jag vet inte vilka jämförelser som gjorts – det blir ju bara löjligt. Men det har förstås ett mycket bestämt syfte: Man vill använda detta för att få igenom det man tycker är en annan politik.

Jag såg att Centerpartiet uttryckte det via Rigmor Stenmark i ett pressmeddelande: ”Hur kommer det sig egentligen att LO:s ordförande föredrar korruption och nepotism framför ett system som faktiskt fungerar...” Men vad är det för något?

Låt oss agera tydligt och klart, men också fundera över vad debatten egentligen handlar om. Vill Centerpartiet att alla lägenheter som finns i hela Stockholm ska förmedlas via en bostadsförmedling? Om svaret är nej: Hur vill då Centerpartiet att de som äger hus med lägenheter ska förmedla sina lägenheter? Det låter på debatten som om det är en förmedling via samhället ni är ute efter, och vi vet ju båda två att det inte är så.

Om ett fackförbund eller någon annan äger en fastighet, förmedlar hälften eller tre fjärdedelar – vad vi nu bestämmer oss för – till en bostadsförmedling: Hur fördelar man den övriga fjärdedelen? Är det rimligt att företag som äger lägenheter också förmedlar till sina anställda – absolut inte till alla barn? Men är det rimligt att arbetsgivare har också den möjligheten att tillförsäkra att inte bara stockholmare ska kunna jobba i Stockholm? Jag tycker vi ska stå upp för de principerna, men ge oss på det som verkligen är röta, misskötsel och maktmissbruk i till exempel stiftelserna.

Centerpartiet talar sig över huvud taget varmt för hyresrätten. Jaha, ska man verka för det ihop med Moderaterna? Centerpartiet talar sig jättevarmt för att vi måste bygga främst hyreslägenheter. Jaha, ska ni göra det ihop med Moderaterna?

Vi måste ändå minnas en sak. 100 000 människor står i kö. Alla de är inte hemlösa. Våldigt många i Stockholm behöver byta område eller vill ha större eller mindre lägenhet. Därför är förmedlandet av fler lägenheter minst lika viktigt som ambitionen att bygga mer.

Jag behöver inte göra någon ny översyn, som Owe Hellberg var inne på, utan jag menar att jag ser över de utredningar och det remissunderlag som finns för att kunna agera. Jag hoppas på både det området och när det gäller Hyressättningskommitténs olika förslag för att modernisera och vara mer kreativ, som Gustav Fridolin uttryckte det, i bruksvärdesystemet. Men jag kommer aldrig att acceptera att vi ska gå så långt som att säga att enda sättet att förmedla lägenheter i framtiden bara ska vara pengar, vilket blir slutsatsen om man ska följa de borgerliga partierna.

Fru talman! Jag vill inte heller bidra till käbblet, som man sade från Miljöpartiet. Däremot finns det ju en ideologisk debatt mitt uppe i detta också, som inte är käbbel utan som är en viktig politisk diskussion. Jag ställer gärna upp på det sätt som Gustav Fridolin beskrev här på slutet: Fler bostäder, bättre förmedling och större kreativitet i hur vi tillämpar reglerna – det är en bra sammanfattning.

Anf. 37 RIGMOR STENMARK (c):

Fru talman! ”Det är då jag blir riktigt upprörd”. Så uttalade sig faktiskt LO-ordföranden på frågan om att lägenhetsskandalerna kan ses som

ett argument för marknadshyror. Frågan kom i Dagens Nyheter den 13 november.

För LO:s ordförande är marknadshyror mer upprörande än att personer i topposition lägger beslag på lägenheter som egentligen skulle gå till de behövande. Jag frågar mig med många andra: Hur kommer det sig egentligen – jag upprepar det – att man föredrar korruption och så kallad svågerpolitik framför ett system som faktiskt fungerar i andra länder och i andra storstäder?

Fru talman! Det var alldeles riktigt som Mona Sahlin sade: Jag presenterade en bostadspolitisk rapport igår. Den har namnet *Alla socialdemokrater är jämlika fast vissa är mer jämlika än andra*. Ja, det är skillnad på socialdemokrater och fackpampar också – det håller jag med Mona Sahlin om. Den här rapporten kan fås på vår hemsida: www.centerpartiet.se. Den tar upp frågorna kring hyresbostädernas problematik i våra storstäder, den visar på skillnader och den visar på vilka som tjänar och vilka som förlorar på det system som vi har i dag i Sverige.

På Stockholms bostadsmarknad finns en tydlig uppdelning mellan dem som befinner sig i bostadsmarknaden och dem som är utanför. De som är vinnare är de har ett förstahandskontrakt i centrala delen av staden. De som är förlorare är de tiotusentals människor som tvingas bo i andra- och tredjehandsalternativ, till exempel ensamstående med barn, studerande och låginkomsttagare. En annan kategori som förlorar på dagens system är de som i dag bor i förorterna och som indirekt subventionerar centrala bostäder. De som förlorar mest över huvud taget är de som inte har någon bostad alls, de hemlösa. Jag tycker att det är ovärdigt ett välfärdsland som vårt att vi ska ha det så här.

Fru talman! Centerpartiet menar att den nuvarande ordningen är oacceptabel. Det är orimligt att behålla ett system som i praktiken håller hyrorna nere för dem som har ett bra kontaktnät samtidigt som massor av människor står utanför bostadsmarknaden. Samtidigt är det orimligt att förändra spelreglerna för dem som redan bor på ett ärligt sätt i den centrala staden. Alla har inte fått sina hyreslägenheter genom ruffel och båg och de rätta kontakterna. De flesta bor faktiskt på ett helt ärligt sätt. Det måste sägas även i den här debatten.

Fru talman! En successiv övergång till marknadsanpassade hyror med ett mycket starkare besittningsskydd måste införas i Sverige, inte bara för att ge fler människor möjlighet att komma in på bostadsmarknaden utan även för att rädda kvar hyreslägenheten eftersom den är hotad. Alla vill inte, eller kan inte, köpa sin lägenhet i form av en bostadsrätt.

Centerpartiet anser att man måste se över hela systemet. Det behövs ett genomgripande reformarbete. Bostadsmarknaden i Sverige saknar den dynamik som man kan se i andra europeiska länder och städer. Det handlar om enklare regelverk, bättre konkurrens, lägre skatter för bostäder och neutralitet mellan bostadsformerna. Dessutom måste hyressättnings-systemet åtgärdas.

Anf. 38 MARIETTA DE POURBAIX-LUNDIN (m):

Fru talman! Mona Sahlin blir upprörd över Moderaternas jämförelse mellan Sovjet och det som håller på att ske i Sverige. Mona Sahlin borde bli mer upprörd över att den socialdemokratiska bostadspolitiken leder

Prot. 2004/05:38
26 november

*Aktuell debatt:
Bostadssituationen
i Sveriges stor-
stadsområden*

till den svart- och mygelmarknad vi har i dag. Igen måste jag påminna Mona Sahlin om att Socialdemokraterna suttit vid makten 63 av de senaste 72 åren. De senaste tio åren har ni regerat oavbrutet.

Nu har jag i debatten fått bekräftat att vänsterkartellens lösning på det hela är att återinföra bostadsanvisningslagen och en obligatorisk bostadsförmedling. Jag måste säga, fru talman, att om moral och etik bara kan upprätthållas genom lagstiftning är vi illa ute i Sverige.

Socialdemokraternas honnörsord är ju att bostaden är en social rättighet och att den sociala bostadspolitiken är grunden till att man hållit fast vid hyresregleringen. Nog klingar det ganska falskt i dag.

Mona Sahlin talar gärna i sporttermer och säger att vi lämnat walk over. Jag skulle vilja säga att Mona Sahlin och samarbetspartierna tagit time-out när det gäller bostadspolitiken. Därför är det konstigt att Mona Sahlin inte i sport- och idrottstermer ger matchstraff till LO-pamparna och de socialdemokratiska politikerna som myglat till sig lägenheter. Det borde ge matchstraff för *ruffing* – minst.

Jag vill att hyresrätten ska ha en chans. Den ska kunna finnas kvar. Men då måste man också se orsakssambanden mellan den lagstiftning och hyresreglering vi har i dag. Gör man inte det har man grävt hyresrättens grav, och på den sidan vill inte jag som moderat stå. Jag vill att det i framtiden ska finnas alla olika upplåtelseformer – även hyresrätter.

Anf. 39 NINA LUNDSTRÖM (fp):

Fru talman! Att återanvända en gammal lag om bostadsanvisning är inte lösningen. Möjligen kan man se det som ett nytt grepp inom så kallad hållbar utveckling, det vill säga återanvända gammalt – *recycling*. Tyvärr är den metoden inte hållbar, utan ohållbar. Att sortera en kö är ingen lösning på bostadsproblemet, vill jag påstå. Det blir inte fler bostäder totalt sett för att man sorterar köer. Länsstyrelsen angav den 14 maj 2004, i den rapport till Finansdepartementet jag nämnde, att det inte finns några tomma lägenheter att förmedla i Stockholms län. Vad hjälper då köerna?

Folkpartiets förslag är att det behöver byggas mycket mer. Vi tror att om man satsade på långsiktiga regelverk skulle det kunna innebära att det också skapas förutsättningar för ett kontinuerligt byggande. Man måste även åtgärda de problem som finns med hyressättningssystemet.

Det behövs fler bostäder, olika typer av bostäder, som skapar flyttkedjor. Det behövs en reformerad hyressättning i nyproduktion, vilket i vissa delar också kommer att påverka den befintliga stocken inom bostadssektorn. Vi i Folkpartiet vill dock vara tydliga med att säga att vi inte vill se en utveckling i Sverige mot så kallad *social housing* som finns i andra länder ute i världen. Vi tror att Sverige kan reformera sitt system utan att det får sådana konsekvenser.

Min fråga till statsrådet kvarstår. I och med att förslagslistan till riksdagen är tom och hösten snart slut skulle jag väldigt gärna vilja veta vilka konkreta förslag samhällsbyggnadsministern avser att komma med till riksdagen så att vi kan diskutera de konkreta förslagen.

Anf. 40 RAGNWI MARCELIND (kd):

Fru talman! För att få trovärdighet i den här debatten och diskussionen om lägenhetsaffärer, som ju är mycket dåligt skötta och som allmän-

heten starkt upprörts över, krävs ett kraftfullt avståndstagande, inte minst från samhällsbyggnadsministern. Politiker i ansvarsfulla ledande positioner har högre krav på sig än andra att leva utifrån ett etiskt förfarings-sätt, som ska vara klanderfritt. Då finns inga som helst ursäkter för det som skett och uppdragats de senaste veckorna. Det vill jag kraftfullt understryka.

Det hade kanske varit klädsamt om Mona Sahlin uttryckt sig lite tydligare och tagit kraftfullt avstånd från detta. Jag tycker inte om att vi kastar paj på varandra. Jag är medveten om den pajkastning som pågick mot näringslivet och de företag som hade hamnat i en liknande situation, och det är lika fel oavsett vem som har ett sådant förfarings-sätt. Då måste vi på något sätt, i de positioner vi befinner oss, markera detta och säga: Det här accepterar vi inte. Det här tar vi avstånd från. Vi ska se till att förändra de bakomliggande orsakerna, som vi allesammans så tydligt deklarerat i dag. Det är bostadsbristen i Sverige som är bakgrunden.

Att som Vänstern tro att om vi bara får en bostadsförmedling så försvinner alla köer är inte heller en lösning. Vi vill inte ha tillbaka det regelsystem som vi hade fram till 1993. Vi tror att det fiffel som sker i dag sker trots det regelverk vi har. Det kommer vi inte åt med ytterligare regelverk. Det handlar i stället om att dels lösa bostadsbristen, dels skapa ett nytt etiskt tänkande hos oss allesammans när det gäller hanteringen av sådana här saker.

Anf. 41 OWE HELLBERG (v):

Fru talman! Bostadsbyggandet har ökat på senare år, men det som byggs svarar inte upp mot de behov som finns. I bästa fall kommer byggnation av 6 000–7 000 hyresrätter att påbörjas nästa år. När det gäller till exempel studentbostäder saknas ca 50 000 bostäder, och till och med 2006 planeras endast för byggandet av 5 000 sådana.

Vänsterpartiet menar att riksdagen ska göra som på 60- och 70-talen, nämligen bestämma sig för ett produktionsmål för de närmaste tio åren och mobilisera runt detta mål. Vänsterpartiet anser att det ska byggas minst 40 000 bostäder om året de närmaste tio åren, varav hälften bör vara hyresrätter. Dessutom bör årligen ca 60 000 bostäder renoveras för att klara omställningen till de äldres behov av tillgängliga bostäder samt behovet av större lägenheter. En tillräcklig volym i byggandet, i någorlunda jämn takt, är den bästa medicinen för ökad konkurrens i byggsektorn. Vidare ger det lägre produktionskostnader och billigare byggnadsmaterial.

Staten måste skjuta till medel i form av permanenta investeringsbidrag för både nyproduktion och ombyggnation av hyresrätter. Investeringsbidragen ska vara villkorade med ett högsta tak för hyran och förhandlade i förväg.

Fastighetsskatten bör göras om så att den beskattar boendeform och inte som i dag hustyp. Den bör avskaffas på hyresrätten, som även belastas med bolagsskatt. Vi kan också tänka oss skattefria underhållsfonder för att underlätta och stimulera ett framtida ombyggnadsbehov.

Detta är några av Vänsterpartiets förslag för att lösa bostadsbristen. Vad regeringen vill är hittills skrivet i stjärnorna. År 2006 upphör samtliga tillfälliga stimulanser som delvis har fått fart på bostadsbyggandet, om än i otillräcklig omfattning. En ökad bostadsproduktion är en förut-

Prot. 2004/05:38
26 november

*Aktuell debatt:
Bostadssituationen
i Sveriges stor-
stadsområden*

sättning för att komma till rätta med bostadsbristen. Viktigt är att det som byggs motsvarar de behov som finns. Bostadsproduktionen ska utgå från allas rätt till bostad.

Anf. 42 GUSTAV FRIDOLIN (mp):

Fru talman! Åhörare! Vi gick ett varv till. Borgerligheten skällde på oss som fyra terrier för vad Socialdemokraterna har gjort och inte gjort. Det enda egna förslaget var egentligen att man skulle införa marknadshyror – som om det skulle bli enklare för den med liten plånbok att få en lägenhet om lägenhetspriserna gick upp i storstäderna och om vi fick ännu mer av rikemansgetton över våra storstäder! Socialdemokraterna å sin sida svarade inte på frågan om när vi får en proposition om lex Stockholm – en bostadsanvisningslag. De svarade inte heller på om den nya bostadssamordnaren kan få verktyg att avkontoriserat städerna så att vi inte har kvadratkilometer av tomställda lokaler i städer där det råder bostadsbrist.

Jag inbjöd till en nationell samordning, men den enda som faktiskt svarade var Mona Sahlin. Jag tycker att det är lite trist. Det är ju en samling vi behöver i de här frågorna. Jag skulle kunna skissa på några saker som vi skulle kunna ta upp och försöka enas om gemensamt. Unga med svag ekonomi och kanske till och med en betalningsanmärkning ska ha rätt till en bostad. Kan vi inte vara överens om allihop att reglerna ändras på det sättet? Kan vi inte gemensamt göra så att LO-skandalen leder till att de behövande kvinnor som lägenheterna inom Anna Johansson-Visborgs stiftelse ska gå till nu får lägenheter? Den som är diskriminerad och har fått en fastighetsägare fälld för diskriminering ska ha förtur i kön och få en lägenhet. Kan vi inte komma överens om det gemensamt?

Hemlösheten ska på allvar brytas – kan inte det vara någonting som ligger till grund för en gemensam politik? Hemlösheten är ett av de största och allvarligaste problemen inom bostadskrisen. När man ser hemlösheten inser man dels hur plågsamt det är för den som står utan bostad, dels hur hela samhället präglas av insikten om att vi kan hamna utanför. Samhället förråas i och med att man kan falla igenom och leva utan någon som helst social trygghet. Men det sker något positivt också. Hemlösa börjar organisera sig. Det finns tidningar som Situation Stockholm hemma i Stockholm, Aluma hemma i Lund och Malmö och Faktum borta i Göteborg. Det finns också en förening för Stockholms hemlösa. Tyvärr möts detta snarast av motstånd från politiker. Man vräker människor från husvagnsparkeringar och lämnar dem åt sitt eget öde i stället för att bjuda in dem som har svaret – de hemlösa själva. Kan vi få se att Mona Sahlin lämnar en inbjudan till föreningen för hemlösa till att diskutera hur man löser hemlösheten? Där har vi svaret på hur det problemet löses.

Anf. 43 Samhällsbyggnadsminister MONA SAHLIN (s):

Fru talman! Mitt avståndstagande från mygel efterlyses här av Kristdemokraterna, som om jag inte hade tagit avstånd från det. Jag accepterar inte mygel och jag accepterar inte att man skor sig och utnyttjar sin ställning. Jag accepterar inte att man missbrukar stiftelsers stadgar. Det hoppas jag är tydligt och klart för alla, och nu också för Kristdemokraterna.

Däremot tillät jag mig att ställa en fråga. Om man äger en fastighet och förmedlar hälften eller tre fjärdedelar av lägenheterna i den till en förmedling – hur fördelar man de övriga? Är det bara mygel om det är ett fackförbund som äger lägenheten, och inte om det är en annan fastighetsägare? Tydliga, klara och genomskinliga regler är oerhört viktigt, så att vi kan se och värdera detta. Det både vet och utgår jag ifrån att också LO tar i å alla sina förbunds vägnar.

Det finns en sak som återkommer hela tiden och som jag vill kommentera. Förmedling av lägenheter löser inte alla de problem som vi har talat om i dag; det har inte någon här uppe ens antytt. Däremot är förmedlingen *en* del av frågeställningen, vid sidan av de åtta punkter som jag försökte redogöra för och där jag vill åstadkomma förändring under de här åren. Förmedlingen är en viktig del. Men det kommer alltid att finnas fler människor som vill bo till exempel i innerstaden än vad det finns lägenheter där. Kan vi inte vara överens om det? Allt går inte att lösa med att bygga, utan det kommer att finnas attraktiva områden där fler vill bo än vad det finns bostäder. Vilka ska då bo där? Ska det bara vara de som kan köpa sig fram till det, eller ska samhället i form av kommun och stat ha någon möjlighet att också förmedla? Det handlar ju också om kvalitet, om jag får kalla människors olikhet så.

Om vi inte har en förmedling där samhället har en insyn och en möjlighet att använda den – vem sköter då förmedlingen? Någon gör det. Det kan vara plånboken, ägaren eller också samhället. Hur ska vi annars kunna hjälpa människor som vill byta lägenhet? Alla som står i kön är inte bostadslösa. Hur ska vi annars hjälpa den som vill ha en större eller en mindre lägenhet att få det utan de svarta pengarna? Hur ska vi annars kunna hjälpa de hemlösa, som alla talar så väl om? Hur ska vi kunna hjälpa kvinnorna som blir slagna och inte kan fortsätta bo på jourhemmen? Det behövs en förmedling.

Jag kommer att återkomma till riksdagen – men jag kan inte exakt säga när – med ett antal av de här frågeställningarna. Det gäller hyresättningssystemet, som både kommer att och bör moderniseras. Det kommer riksdagen att få förslag om. Det pågår en stor översyn av bostadsfinansieringens instrument, som Owe Hellberg var inne på. Vi måste kunna lämna tydliga besked, men också se om det finns mer kreativa sätt än hittills att använda de miljarder som finns. Det kommer att lämnas förslag till riksdagen om hur stadsutvecklingen och samhällsplaneringen ska kunna utvecklas. Och, Gustav Fridolin, så snart jag bara kan tar jag ställning till frågan om bostadsförmedlingslagen och skärpningen i den. Men jag kan inte säga ett datum i dag.

Jag ska också se över förslaget om ifall bostadssamordnaren skulle kunna titta på frågan om avkontorisering, även om det kanske är mer bråttom med den frågan för att lägga den just där. Vi kanske kan hitta andra sätt att återkomma till den typen av konkreta förslag. Jag tror att det på både denna och andra punkter som jag har varit inne på, där det handlar om hur vi kan använda en större del av beståndet i Stockholm till att faktiskt bo i, finns fler saker som regeringen kan återkomma till riksdagen med.

Med de här förutsättningarna fortsätter jag att försöka utveckla bostadspolitiken och inte falla för att vare sig marknaden eller regleringar är lösningen på allt. Som vanligt är det i stället intelligentast möjliga kom-

binerande av marknadens bästa funktionssätt och ett socialt ansvar som gäller. Det ansvaret måste stat och samhälle ta på ett bättre sätt än hittills.

Anf. 44 RIGMOR STENMARK (c):

Fru talman! Centerpartiet tror på människors förmåga. Centerpartiet tror att människor vill ta ansvar både för sig själva och för andra, både enskilt och tillsammans med andra.

Vi är många som lever och bor i våra storstadsområden. Jag har bott här ganska länge. I Mälardalsregionen har jag bott i hela mitt liv. Jag känner pulsen väl, och jag får ständigt signaler som säger: Var aktsam om staden! Vi får inte fuska bort ansvaret för att se till att skapa bra förutsättningar för människor som bor här. Storstaden är många människors hembygd. Stockholm är dessutom Sveriges huvudstad, och är därför på något sätt hela nationens stad. Det är viktigt att vi värnar den miljö som finns i staden. Det är viktigt att vi får en boendemiljö och en kulturmiljö i våra städer som gör att alla människor kan känna sig stolta och glada över sin hembygd. Det är viktigt att alla människor som önskar bo och leva i staden får den möjligheten.

Men vi kan också se i dagens samhälle att alltfler arbetar i staden men bor på mindre orter eller pendlar ut till landsbygden. För dem är det viktigt att kommunikationerna fungerar bra. Vi har inte berört den biten så mycket i debatten i dag, men jag vill skicka med den problematiken till statsrådet. Det måste ges vettiga förutsättningar att ta sig till och från storstadsområden. Alla behöver inte bo mitt i staden; det börjar redan bli för trångt.

Jag har sett att bostadsministern har haft en uppvaktning från andra kommuner, som är beredda att ta sitt ansvar och hjälpa till så att vi får en bostadspolitik för framtiden. Det står i samklang med de idéer som vi i Centerpartiet har om att det ska vara långsiktiga, stabila villkor för bostadsbyggandet, att vi ska utveckla en dynamisk bostadsmarknad som tillåter omflyttning och samtidigt förhindrar en växande regional och lokal segregation. Man visar också hur man kan sprida boendet.

Till sist vill jag säga: Tack för en intressant debatt och lycka till! Jag förväntar mig många bra förslag att ta ställning till i riksdagen framöver.

Anf. 45 Samhällsbyggnadsminister MONA SAHLIN (s):

Fru talman! Jag vill också tacka för den här debatten. Jag har förstått på andra ledamöter att det inte har varit sådana här samlade bostadspolitiska debatter så väldigt ofta här i riksdagen. Bostadspolitiken förtjänar en mycket större uppmärksamhet i riksdagsdebatterna. Jag hoppas också att jag kan återkomma med många förslag till riksdagen. Om de är bra eller inte får väl kammaren värdera så småningom. Även om vi vill nå ungefär samma mål, har vi som bekant olika vägar som vi har valt att gå. Jag ska försöka utveckla och presentera tankar som för bostadspolitiken framåt.

Den har många aspekter, som Rigmor Stenmark var inne på. Det handlar förstås om ifall man vill bo i staden eller om man måste och om man kan resa på ett rimligt sätt till och från staden. Det berör så många delar av politiken.

Jag vill avsluta med det jag har sagt här i kammaren tidigare. Det finns en mening som mer än andra sammanfattar vad bostadspolitiken är för mig. Det är vad Aristoteles sade. Det finns så mycket som de gamla grekerna sade som är så oerhört klokt. Han uttryckte sig så här: Samma slags människor kan aldrig utveckla en stad.

Jag tycker att det är en mycket tänkvärd tanke. Vi måste medvetet bygga staden för olika slags människor. Bara då blir staden en plats som också växer och utvecklas.

Jag hoppas att den här skrivelsen om stadsutvecklingen i framtiden kan bli en ny grund för debatten här i kammaren. Det handlar naturligtvis om att bygga, men också om andra aspekter på boendet.

Överläggningen var härmed avslutad.

Prot. 2004/05:38
26 november

*Aktuell debatt:
Bostadssituationen
i Sveriges stor-
stadsområden*

7 § Anmälan om inkommen faktrapromemoria om förslag från Europeiska kommissionen

Tredje vice talmannen anmälde att följande faktrapromemoria om förslag från Europeiska kommissionen inkommit och överlämnats till utskott:

2004/05:FPM29 Förslag till förordning om tillämpningsföreskrifter rörande det gemensamma systemet för mervärdesskatt *KOM(2004)641* till skatteutskottet

8 § Bordläggning

Anmäldes och bordlades

Skatteutskottets betänkanden

2004/05:SkU1 Anslagen till Skatteverket, kronofogdemyndigheterna och Tullverket, m.m.

2004/05:SkU9 Beskattning av utomlands bosatta

2004/05:SkU10 Mervärdesskatt vid omsättning av gas och el, m.m.

2004/05:SkU13 Genomförande av ändringar i moder- och dotterbolagsdirektivet

2004/05:SkU15 Utökade möjligheter till överföring av periodiseringsfonder och expansionsfond, m.m.

Socialförsäkringsutskottets betänkanden

2004/05:SfU2 Anslag inom utgiftsområde 8 Invandrare och flyktingar

2004/05:SfU6 Konvention mellan Sverige och Amerikas förenta stater om social trygghet

Konstitutionsutskottets betänkande

2004/05:KU8 Kommunal medverkan i landstingens sjuktransporter

9 § Anmälan om interpellationer

Anmälades att följande interpellationer framställdes

den 26 november

2004/05:208 av *Margareta Andersson* (c) till statsrådet Hans Karlsson
Livslångt lärande

2004/05:209 av *Lars-Ivar Ericson* (c) till jordbruksminister Ann-Christin Nykvist

Öppna landskap genom Kravodling

2004/05:210 av *Kerstin Lundgren* (c) till jordbruksminister Ann-Christin Nykvist

Genmajs och försiktighetsprincipen

2004/05:211 av *Nina Lundström* (fp) till samhällsbyggnadsminister Mona Sahlin

Regeringens industripolitik

2004/05:212 av *Ana Maria Narti* (fp) till utbildnings- och kulturminister Leif Pagrotsky

Särskilda kurser för akademiker från andra länder

2004/05:213 av *Sven Bergström* (c) till statsrådet Ulrica Messing

Regeringens planering för infrastruktur

2004/05:214 av *Martin Andreasson* (fp) till statsrådet Ulrica Messing
Danvikslösen

2004/05:215 av *Helena Bargholtz* (fp) till statsrådet Ylva Johansson
Läkemedel för rökavvänjning

Interpellationerna redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 7 december.

10 § Anmälan om frågor för skriftliga svar

Anmälades att följande frågor för skriftliga svar framställdes

den 26 november

2004/05:444 av *Yilmaz Kerimo* (s) till utrikesminister Laila Freivalds
Syriska regimen terror mot assyrier/syrianer

2004/05:445 av *Birgitta Ohlsson* (fp) till utrikesminister Laila Freivalds
Efterlevnaden av EU:s sanktioner mot Zimbabwe

2004/05:446 av *Birgitta Ohlsson* (fp) till utrikesminister Laila Freivalds
Situationen i Elfenbenskusten

2004/05:447 av *Birgitta Ohlsson* (fp) till utrikesminister Laila Freivalds
Det fortsatta våldet i Sudan

2004/05:448 av *Martin Andreasson* (fp) till utrikesminister Laila Freivalds
 Situationen för HBT-personer i Nepal
2004/05:449 av *Helena Bargholtz* (fp) till utrikesminister Laila Freivalds
 Åldersdiskrimineringen inom UD
2004/05:450 av *Margareta Andersson* (c) till utrikesminister Laila Freivalds
 Mordet på svarta bönder i Sudan
2004/05:451 av *Helena Bargholtz* (fp) till vice statsminister Bosse Ringholm
 Könsfördelningen i parlamentariskt sammansatta kommittéer
2004/05:452 av *Lennart Kollmats* (fp) till utbildnings- och kulturminister Leif Pagrotsky
 Offentlig redovisning av det statliga kulturstödet
2004/05:453 av *Cristina Husmark Pehrsson* (m) till utbildnings- och kulturminister Leif Pagrotsky
 Skriv-Knuten
2004/05:454 av *Fredrik Olovsson* (s) till näringsminister Thomas Östros
 Regeringens stöd till Sörmland
2004/05:455 av *Ulla Löfgren* (m) till näringsminister Thomas Östros
 Skogsindustriell forskning
2004/05:456 av *Cecilia Widegren* (m) till statsrådet Ulrica Messing
 Halvprivata vägbyggen i Skaraborg
2004/05:457 av *Magdalena Andersson* (m) till statsrådet Ulrica Messing
 Axamo flygplats
2004/05:458 av *Johnny Gylling* (kd) till statsrådet Ulrica Messing
 Kommunikationerna i Blekinge
2004/05:459 av *Magdalena Andersson* (m) till statsrådet Ylva Johansson
 Rättspsykiatri och annan psykiatrisk vård
2004/05:460 av *Jan Emanuel Johansson* (s) till justitieminister Thomas Bodström
 Polisens användning av kräkmedel
2004/05:461 av *Anne-Marie Ekström* (fp) till finansminister Pär Nuder
 Upptaxering för energibesparande åtgärder
2004/05:462 av *Cecilia Widegren* (m) till jordbruksminister Ann-Christin Nykvist
 Privat mark som naturreservat
2004/05:463 av *Sverker Thorén* (fp) till statsrådet Lena Sommestad
 Marin strategi
2004/05:464 av *Gunilla Tjernberg* (kd) till finansminister Pär Nuder
 Modell för spelberoendeprovning
2004/05:465 av *Berit Jóhannesson* (v) till försvarsminister Leni Björklund
 Svensk utveckling av minor
2004/05:466 av *Alice Åström* (v) till utrikesminister Laila Freivalds
 Västsaharas rätt till självbestämmande

Prot. 2004/05:38
 26 november

2004/05:467 av *Lars Ångström* (mp) till statsrådet Lena Sommestad
Främjande av kommunernas klimatinvesteringar

2004/05:468 av *Anita Sidén* (m) till statsrådet Barbro Holmberg
Handläggningstider i asylprövning

Frågorna redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll
tisdagen den 30 november.

11 § Anmälan om skriftliga svar på frågor

Anmälades att skriftliga svar på följande frågor inkommit

den 24 november

2004/05:325 av *Cecilia Widegren* (m) till jordbruksminister Ann-
Christin Nykvist

Jordbrukets produktionskostnader

2004/05:342 av *Agne Hansson* (c) till jordbruksminister Ann-Christin
Nykvist

Fiskhantering vid landningsplatsen

Svaren redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll
tisdagen den 30 november.

12 § Kammaren åtskildes kl.12.22.

Förhandlingarna leddes
av andre vice talmannen från sammanträdets början till ajourneringen
kl. 10.34 och
av tredje vice talmannen därefter till sammanträdets slut.

Vid protokollet

CHARLOTTE RYDELL

/Monica Gustafson

1 § Aktuell debatt: Mäns våld mot kvinnor.....	1
Anf. 1 PETER ERIKSSON (mp)	1
Anf. 2 Justitieminister THOMAS BODSTRÖM (s)	1
Anf. 3 PETER ERIKSSON (mp)	4
Anf. 4 HILLEVI ENGSTRÖM (m).....	6
Anf. 5 JOHAN PEHRSON (fp).....	7
Anf. 6 PETER ALTHIN (kd)	8
Anf. 7 LARS OHLY (v).....	10
Anf. 8 ANNIKA QARLSSON (c).....	11
Anf. 9 Justitieminister THOMAS BODSTRÖM (s)	13
Anf. 10 PETER ERIKSSON (mp)	14
Anf. 11 HILLEVI ENGSTRÖM (m).....	15
Anf. 12 JOHAN PEHRSON (fp).....	16
Anf. 13 PETER ALTHIN (kd)	16
Anf. 14 LARS OHLY (v).....	17
Anf. 15 ANNIKA QARLSSON (c).....	17
Anf. 16 Justitieminister THOMAS BODSTRÖM (s)	18
Anf. 17 PETER ERIKSSON (mp)	19
Anf. 18 Justitieminister THOMAS BODSTRÖM (s)	19
2 § Anmälan om val av ordförande och förste vice ordförande	
i vissa utskott	20
3 § Anmälan om fördröjda svar på interpellationer.....	20
4 § Svar på interpellation 2004/05:167 om äldres tillgång till	
kassaservice	22
Anf. 19 Statsrådet ULRICA MESSING (s).....	22
Anf. 20 TUVE SKÅNBERG (kd)	22
Anf. 21 Statsrådet ULRICA MESSING (s).....	23
Anf. 22 TUVE SKÅNBERG (kd)	23
5 § Svar på interpellation 2004/05:182 om äldres färdtjänst	
inom Norden	24
Anf. 23 Statsrådet ULRICA MESSING (s).....	24
Anf. 24 TUVE SKÅNBERG (kd)	24
Anf. 25 Statsrådet ULRICA MESSING (s).....	25
Anf. 26 TUVE SKÅNBERG (kd)	26
Anf. 27 Statsrådet ULRICA MESSING (s).....	26
Ajournering.....	26
Återupptagna förhandlingar	26
6 § Aktuell debatt: Bostadssituationen i Sveriges	
storstadsområden	27
Anf. 28 RIGMOR STENMARK (c).....	27
Anf. 29 Samhällsbyggnadsminister MONA SAHLIN (s)	27
Anf. 30 RIGMOR STENMARK (c).....	30
Anf. 31 MARIETTA DE POURBAIX-LUNDIN (m)	31
Anf. 32 NINA LUNDSTRÖM (fp).....	33
Anf. 33 RAGNWI MARCELIND (kd)	34

Anf. 34	OWE HELLBERG (v)	36
Anf. 35	GUSTAV FRIDOLIN (mp)	37
Anf. 36	Samhällsbyggnadsminister MONA SAHLIN (s)	39
Anf. 37	RIGMOR STENMARK (c)	40
Anf. 38	MARIETTA DE POURBAIX-LUNDIN (m)	41
Anf. 39	NINA LUNDSTRÖM (fp)	42
Anf. 40	RAGNWI MARCELIND (kd)	42
Anf. 41	OWE HELLBERG (v)	43
Anf. 42	GUSTAV FRIDOLIN (mp)	44
Anf. 43	Samhällsbyggnadsminister MONA SAHLIN (s)	44
Anf. 44	RIGMOR STENMARK (c)	46
Anf. 45	Samhällsbyggnadsminister MONA SAHLIN (s)	46
7 §	Anmälan om inkommen faktapromemoria om förslag från Europeiska kommissionen	47
8 §	Bordläggning	47
9 §	Anmälan om interpellationer	48
10 §	Anmälan om frågor för skriftliga svar	48
11 §	Anmälan om skriftliga svar på frågor	50
12 §	Kammaren åtskildes kl.12.22.	50

